

Eesti toidusektori ekspordivõimekus

(jätku-uuring 2017)

Tallinn
Detsember 2017

Töö tellija: Maaeluministerium

Projektis osalevad:

Albert Hansa, Evelin Ahermaa, Aet Vanamölder, Katrin Nittim, Maris Viileberg

Eesti Konjunkturiinstituut

Rävala 6

19080 Tallinn

Tel 668 1242

Faks 668 1240

E-post eki@ki.ee

<http://www.ki.ee>

Väljaande andmete kasutamisel või tsiteerimisel tuleb viidata allikale.

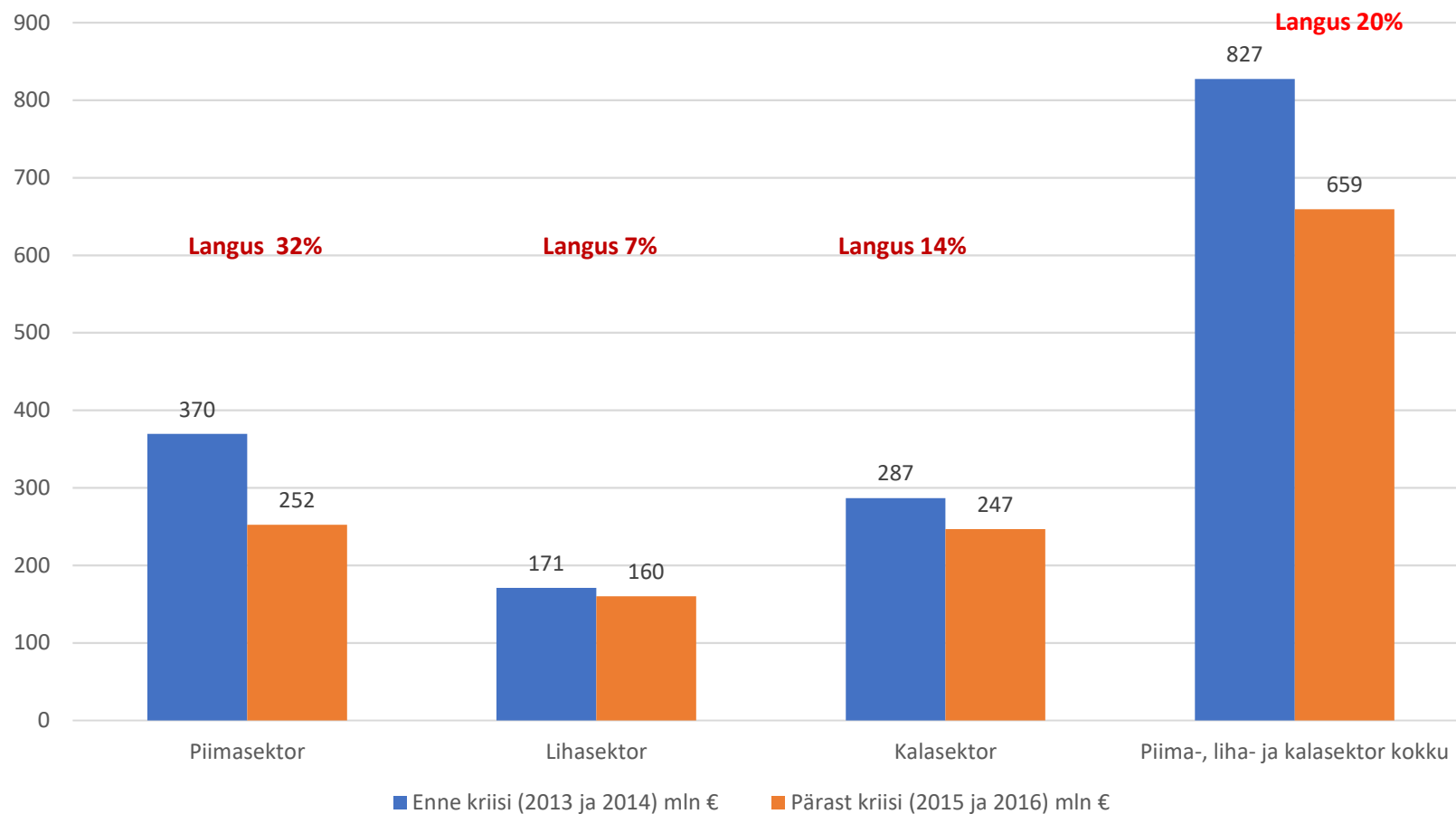
Sisukord

1. Eesti päritolu toodete eksport enne ja pärast Venemaa 2014. a kriisi	4
2. Eesti päritolu toodete eksport 2013-2016	6
3. Piimasektori ekspordivõimekus	9
4. Lihasektori ekspordivõimekus	26
5. Kalasektori ekspordivõimekus	52
6. Järeldused	71

Uuring on teostatud Statistikaameti väliskaubanduse andmete alusel ja analüüsi objektiks on Eesti päritolu toodete eksport. Ekspordina käsitletakse nii müüki EL turule kui kolmandatesse riikidesse. Ümardamise tõttu ei pruugi arvude liitmise tulemus võrduda summaarse näitajaga.

1. Eesti päritolu toodete eksport enne ja pärast Venemaa 2014. a kriisi

Eesti päritolu toidukaupade eksport enne ja pärast Venemaa kriisi (miljon eurot)

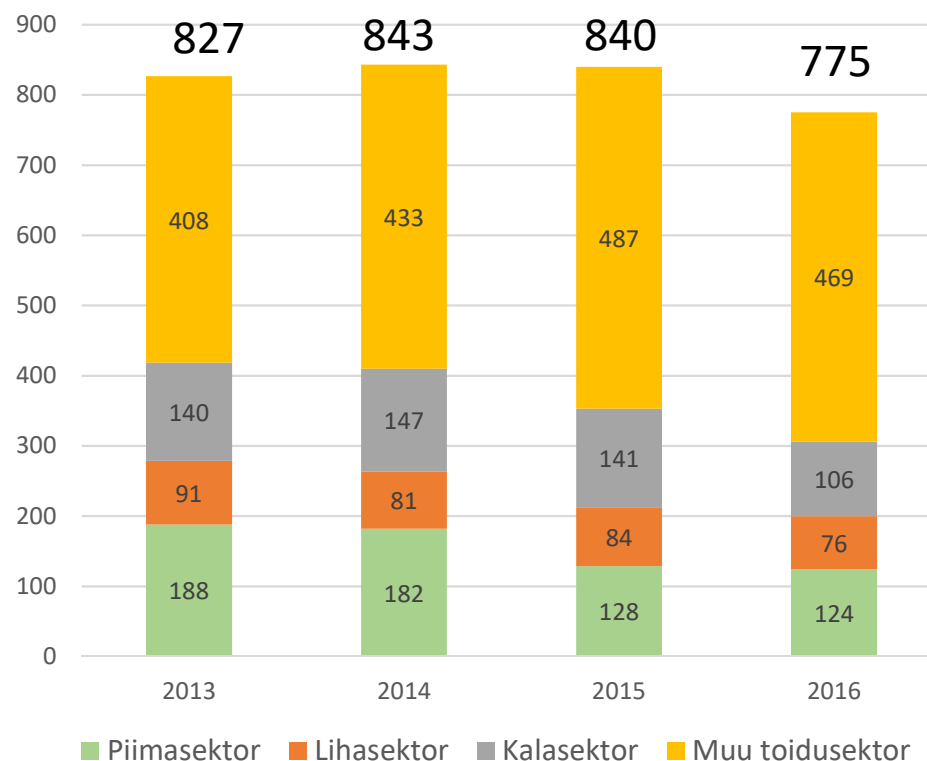
2. Eesti päritolu toodete eksport 2013-2016

Eesti päritolu toidu ekspordikäive 2013-2016 (miljon eurot)

Eesti toidukaupade ekspordikäive oli 2016. aastal 775 mln € ja käive oli väiksem kui 2013. aastal.

2016. aastal (võrreldes 2015. a) Eesti päritolu toidu ekspordikäive langes 8%.

Langus toimus kõigis sektorites: piima-, liha- ja kalasektoris oli langus 2016. aastal vastavalt 3%, 10% ja 25%.

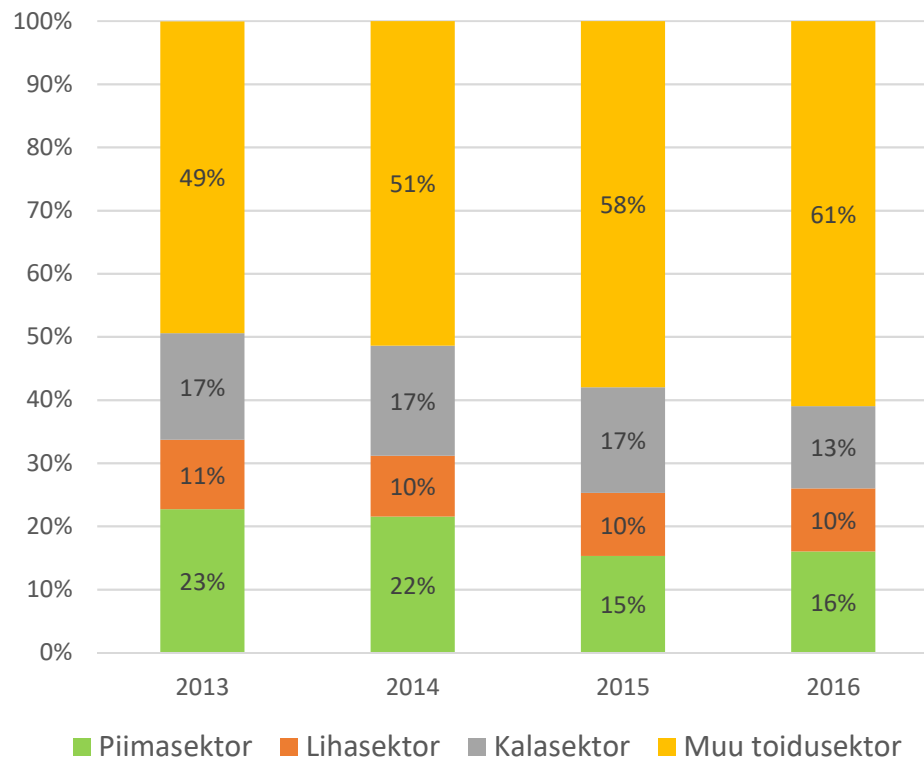

Uuring on teostatud Statistikaameti väliskaubanduse andmete alusel ja analüüsi objektiks on Eesti päritolu toodete eksport.

Piima-, liha- ja kalasektori osakaal toidusektori ekspordikäibes (%)

Kokku on piima-, liha- ja kalasektori osakaal ekspordikäibes langenud aastatel 2013-2016 51%-lt 39%-le.

Suurenenud on teravilja ekspordi osakaal.

1. Piimasektori ekspordivõimekus

Eesti päritolu piimatoodete eksport tootegruppide lõikes 2013-2016

miljon eurot

KN kood	Tootegrupp	2013	2014	2015	2016
KN 0401	Piim ja röösk koor (kontsentreerimata)	86,4	77,6	38,1	51,1
KN 0402	Piim ja röösk koor (kontsentreeritud, SMP, WMP)	3,9	24,9	21,0	2,3
KN 0403	Hapendatud piimatooted	13,3	12,0	8,7	10,1
KN 0404	Vadakutooded	9,3	9,5	8,2	8,0
KN 0405	Või	8,7	5,3	4,1	3,7
KN 0406	Juust ja kohupiim	66,1	52,5	48,4	48,6
KOKKU		187,7	181,8	128,5	123,8

tuhat tonni

KN kood	Tootegrupp	2013	2014	2015	2016
KN 0401	Piim ja röösk koor (kontsentreerimata)	212,5	202,3	150,5	206,7
KN 0402	Piim ja röösk koor (kontsentreeritud, SMP, WMP)	1,6	26,9	39,7	4,5
KN 0403	Hapendatud piimatooted	10,3	8,9	7,2	9,4
KN 0404	Vadakutooded	21,0	22,5	22,5	24,7
KN 0405	Või	2,2	1,6	1,4	1,4
KN 0406	Juust ja kohupiim	19,7	15,4	15,9	16,7
KOKKU		267,3	277,5	237,2	263,3

SMP – lõssipulber, WMP- piimapulber

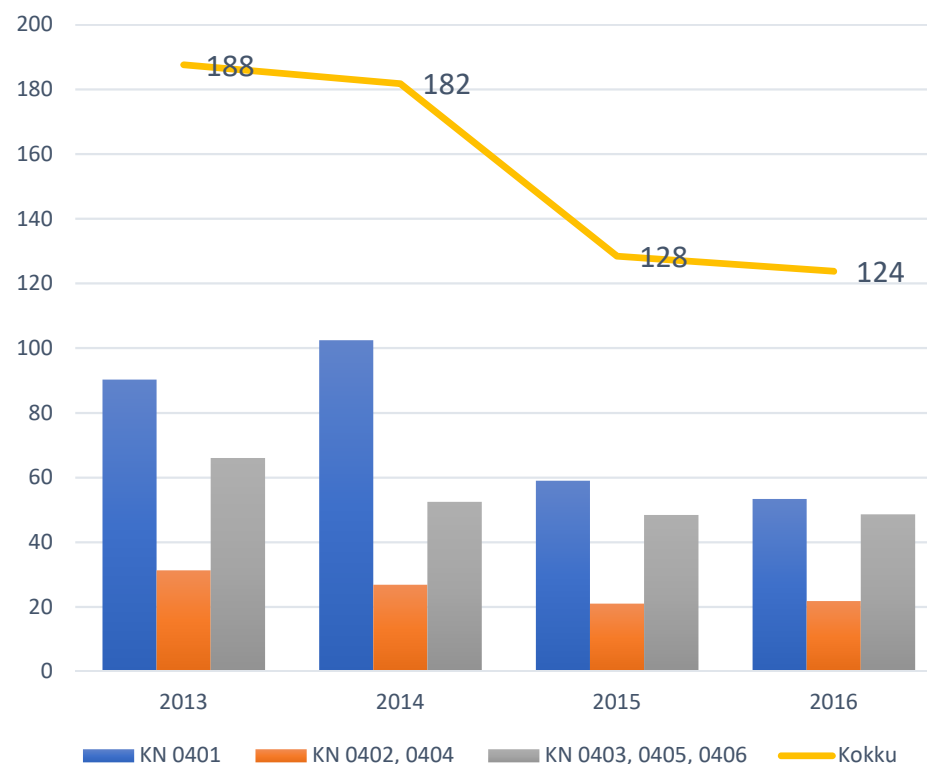
Piima ja piimatoodete eksport rahalises väärtuses 2013-2016 (miljon eurot)

Piima ja piimatoodete eksport on rahalises väärtuses viimase 3 aasta jooksul (2014-2016) olnud langustrendis.

I poolaasta võrdlus (2017/2016) näitab aga taas kasvu: piimasektori suurimate tootegruppide eksport suurenes rahalises arvestuses 75% (KN 0401 - Piim ja röösk koor) ja 37% (KN 0406 - Juust ja kohupiim). Taas toimub suuremahuline toorme väljavedu.

I poolaasta võrdluses suurenes eksport rahalises arvestuses 48%.

KN kood	6 kuud 2016	6 kuud 2017	Muutus (%)
KN 0401	22,7	39,6	74,8
KN 0402	2,2	0,8	-61,8
KN 0403	5,3	5,9	10,8
KN 0404	3,7	6,3	69,9
KN 0405	1,8	2,5	36,1
KN 0406	21,2	29,2	37,4
Kokku	56,9	84,3	48,1

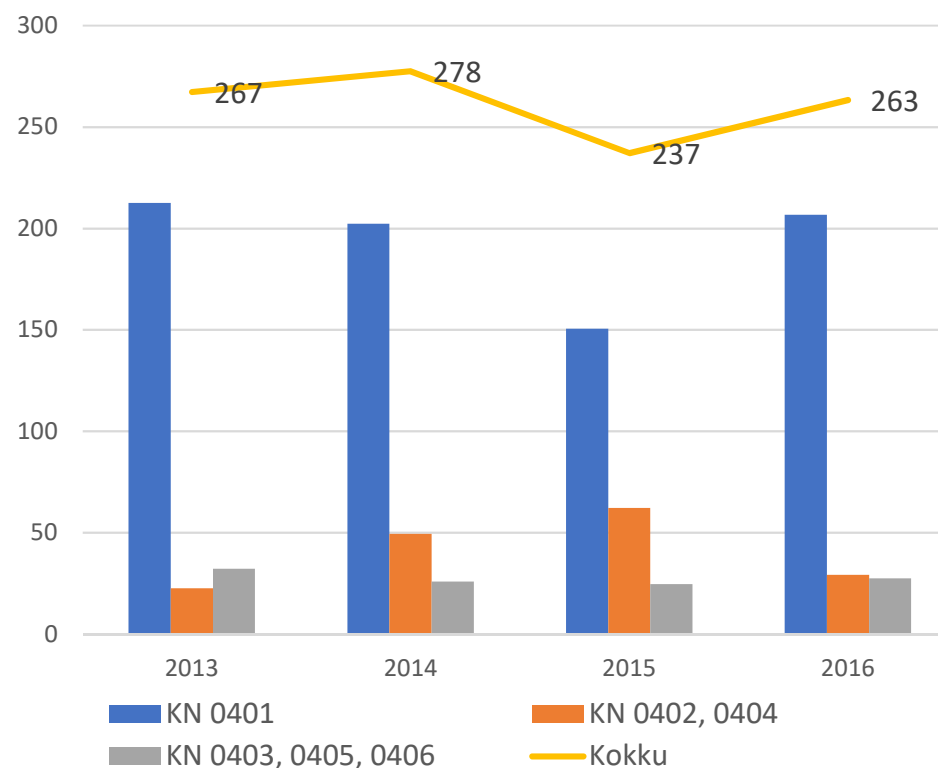

Piima ja piimatoodete koguseline eksport 2013-2016 (tuhat tonni)

2016. aastal kasvas piima ja piimatoodete eksport 26 tuhat tonni ehk 11% (võrreldes 2015. a). Kasvu tagas toorpiima (KN 0401) suurenenud väljavedu Leetu (+25%) ja Lähti (+47%).

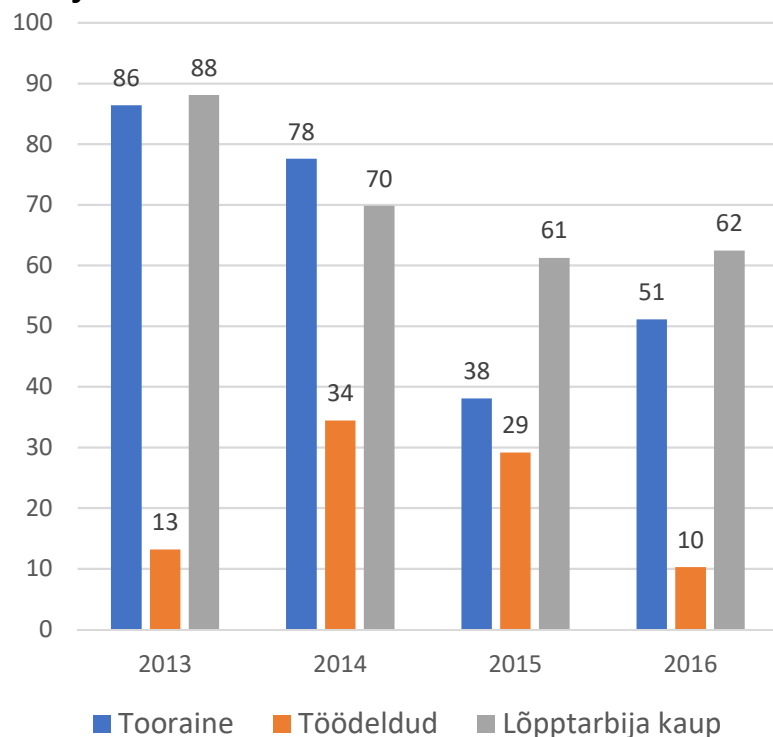
I poolaasta võrdlus (2017/2016) kinnitab toorpiima väljaveo kasvu trendi jätkumist (KN 0401 kasv 21%).

KN kood	6 kuud 2016	6 kuud 2017	Muutus (%)
KN 0401	99,3	120,3	21,1
KN 0402	4,4	0,5	-89,5
KN 0403	4,8	5,3	11,2
KN 0404	12,4	12,2	-1,5
KN 0405	0,7	0,6	-20,4
KN 0406	7,5	8,9	18,2
Kokku	129,2	147,8	14,3

Piima ja piimatoodete eksport lisandväärtuse lõikes 2013-2016

miljon eurot

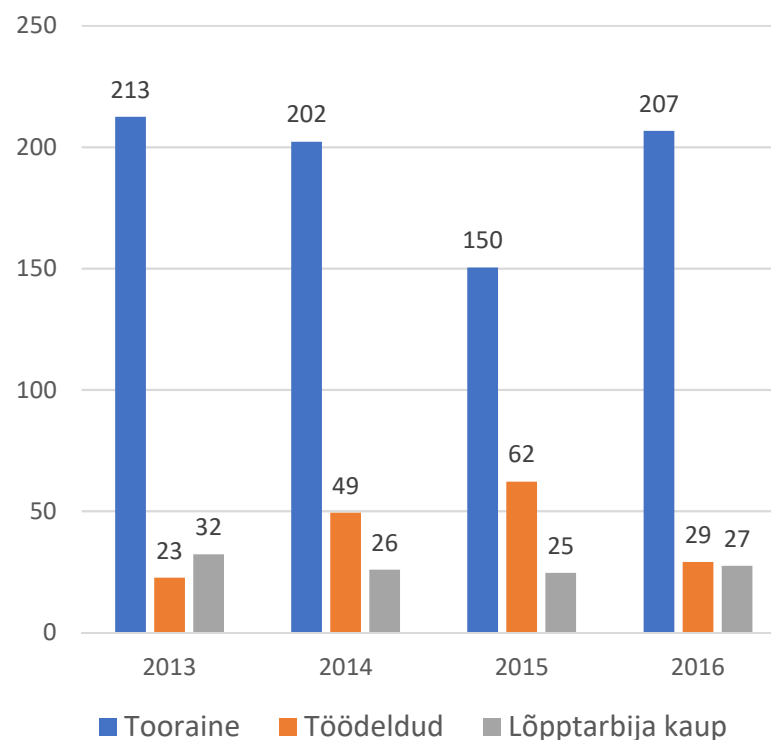

Tooraine: KN 0401

Töödeldud: KN 0402 ja KN 0404

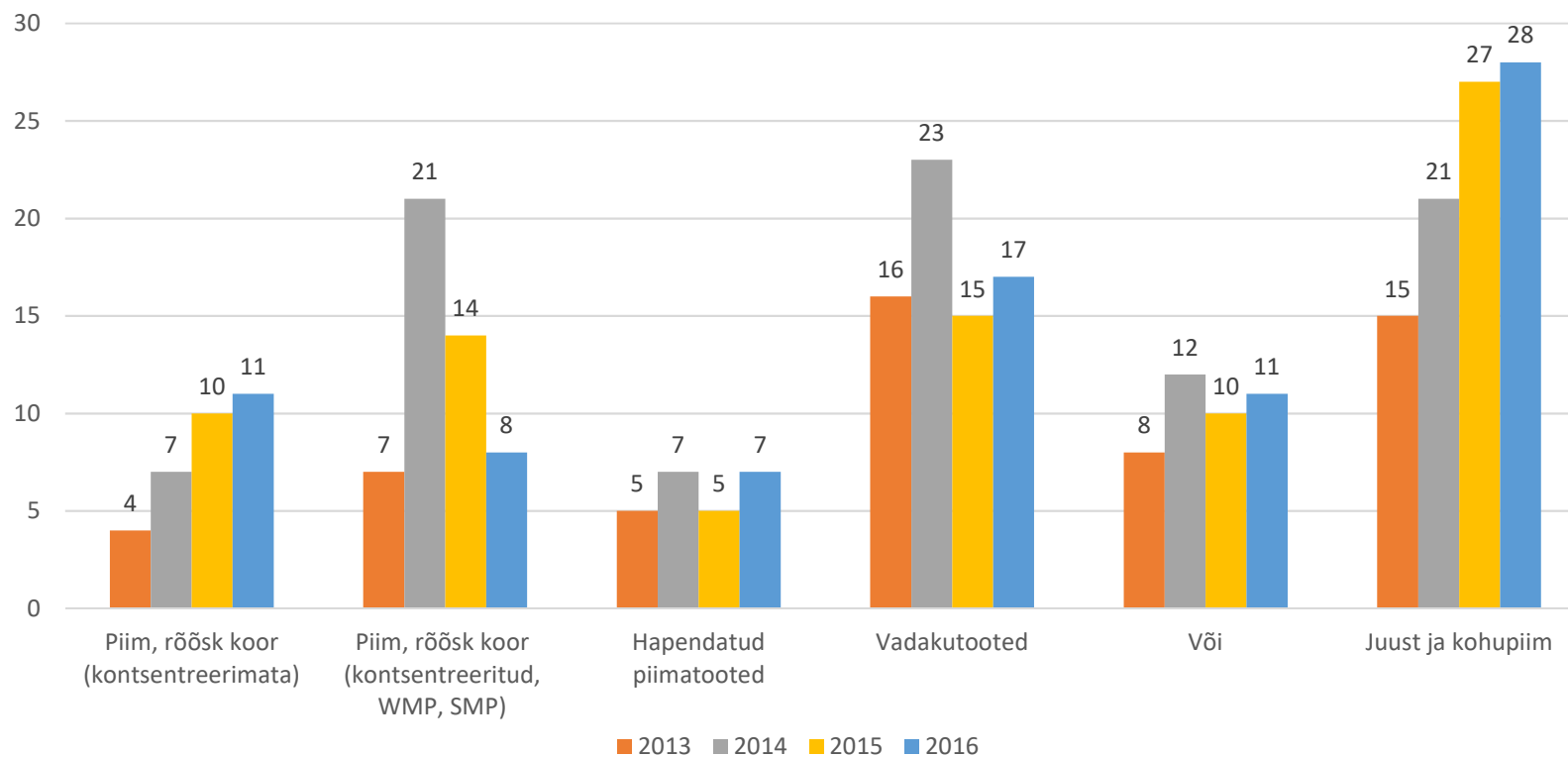
Lõpptarbija kaup: KN 0403, KN 0405 ja KN 0406

tuhat tonni

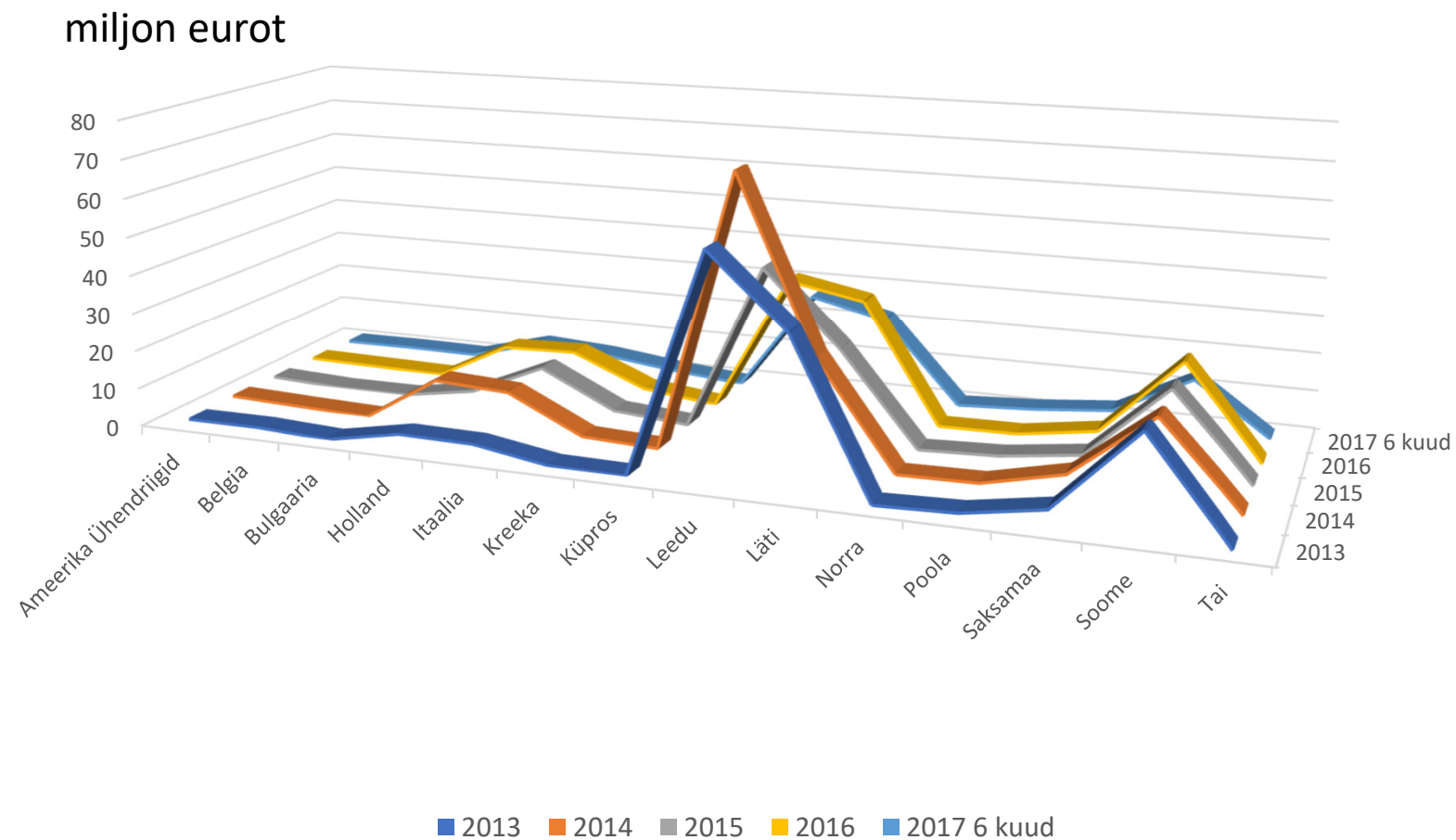
- Piimasektori ekspordimahust moodustab suurima koguse toorpiima väljavedu (2016. a 79%). Samas kui koguselisest ekspordist moodustavad lõpptarbijale mõeldud kaubad vaid kümnendiku, siis ekspordikäibest andsid need 2016. a 50%.
- Piima eksport toorainena kasvas rahalises arvestuses 2016. aastal 34% (võrreldes 2015. a), koguseliselt 37%. I poolaasta võrdlus (2017/2016) näitab taas kasvu ja maailmaturu hindade tõus on käibe numbreid parandanud: kasv oli 74% rahalises arvestuses ja 21% koguseliselt.
- Töödeldud piimatoodete eksport langes 2016. aastal rahalises arvestuses 65%, koguseliselt 53%. Põhjuseks oli pulbrite (KN 0402) täielik väljaveo katkemine Hollandisse, Poolasse ja Saksamaale. I poolaasta võrdlus (2017/2016) näitab koguseliselt langust 25%, kuid rahalises arvestuses kasvu 20% (tingitud vadaku hinnatõusust 73%).
- Lõpptarbijale mõeldud kauba eksport kasvas rahalises arvestuses 2016. aastal 2%, koguseliselt 11%. I poolaasta võrdlus (2017/2016) näitab selle grupi ekspordi kasvu rahalises arvestuses 32% (osaliselt tingitud või hinnatõusust 72%), koguseliselt 13%.

Piima ja piimatoodete ekspordi sihtriikide arv 2013-2016 (riikide arv, kuhu eksporditi üle 2 000 euro aastas)

- Piim ja röösk koor (kontsentreerimata)(KN 0401) – ekspordipartnerite arv kasvas 2016. aastal (võrreldes 2014. a) 7-lt 11-le. Alates 2014. aastast on stabiilsete partnerite hulgas Saksamaa, Holland ja Valgevene, tekkisid uued turud nagu Kasahstan ja Türkmenistan.
- Piim ja röösk koor (kontsentreeritud, SMP, WMP)(KN 0402) – ekspordipartnerite arv on alates 2014. aastast tugevalt vähenenud (21-lt 8-le). Pärast Venemaa impordikeelu kehtestamist (2014. a. saadeti proovipartiisid erinevatesse riikidesse (nagu Egiptus, Gruusia, Iisrael jt), kuid edasi äri ei edenenud.
- Vadakutooted (KN 0404) – ekspordiriikide arv langes 2016. aastal (võrreldes 2014. a) 23-lt 17-le, seoses täieliku väljaveo katkemisega sellistesse riikidesse nagu Venemaa, Türkmenistan, Usbekistan, Bulgaaria jt.
- Juust ja kohupiim (KN 0406) – ekspordipartnerite arv kasvas 2016. aastal (võrreldes 2014. a) 21-lt 28-le. Selle tootegrupi ekspordipartnerite hulka kuuluvad nüüd Jaapan, Egiptus, Horvaatia, Sloveenia, Ungari jt.

Piima ja piimatoodete ekspordi püsivus riikide lõikes 2013-2017

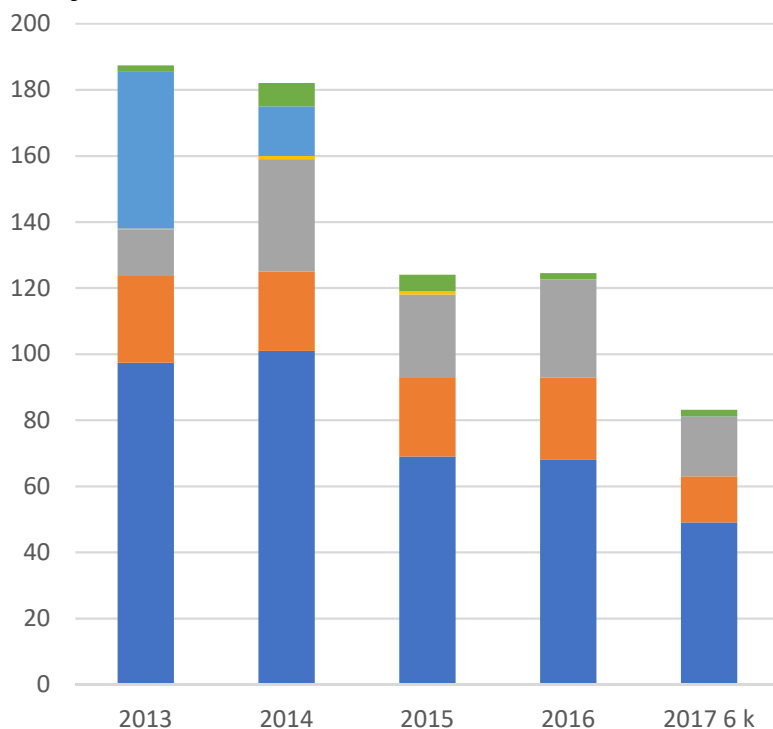

Piimasektori kõige püsivamad ekspordipartnerid 2013-2017

	miljon eurot					
	Riigid	2013	2014	2015	2016	2017 6 kuud
Alates 2013. aastast on püsivalt eksporditud 14-sse riiki.	Leedu	57,8	72,5	44,0	36,0	26,7
Riigid, kuhu eksport on tunduvalt kasvanud, on Kreeka ja Itaalia.	Läti	39,6	28,1	24,8	32,1	22,0
Leetu on eksport 2015. ja 2016. aastal tunduvalt langenud, kuid kasvab taas 2017. aastal.	Holland	3,8	11,9	3,2	10,0	5,6
Suhteliselt stabiilsed ekspordipartnerid läbi aastate on olnud Läti, Soome, Saksamaa.	Itaalia	3,5	10,9	11,6	10,6	4,4
	Saksamaa	4,4	6,0	4,2	4,0	3,4
	Soome	25,1	22,2	23,0	24,0	13,7

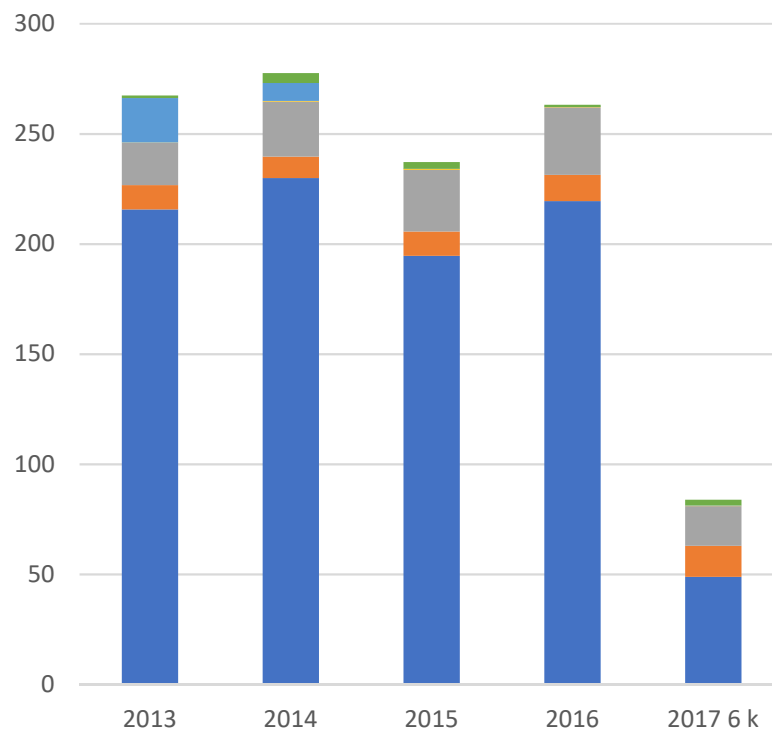
Piima ja piimatoodete eksport regiooniti 2013-2017

miljon eurot

■ Baltimaad
■ Põhjamaad
■ Muu EL
■ Muu SRÜ
■ Venemaa ja Ukraina
■ Aasia, Aafrika ja muu maailm

tuhat tonni

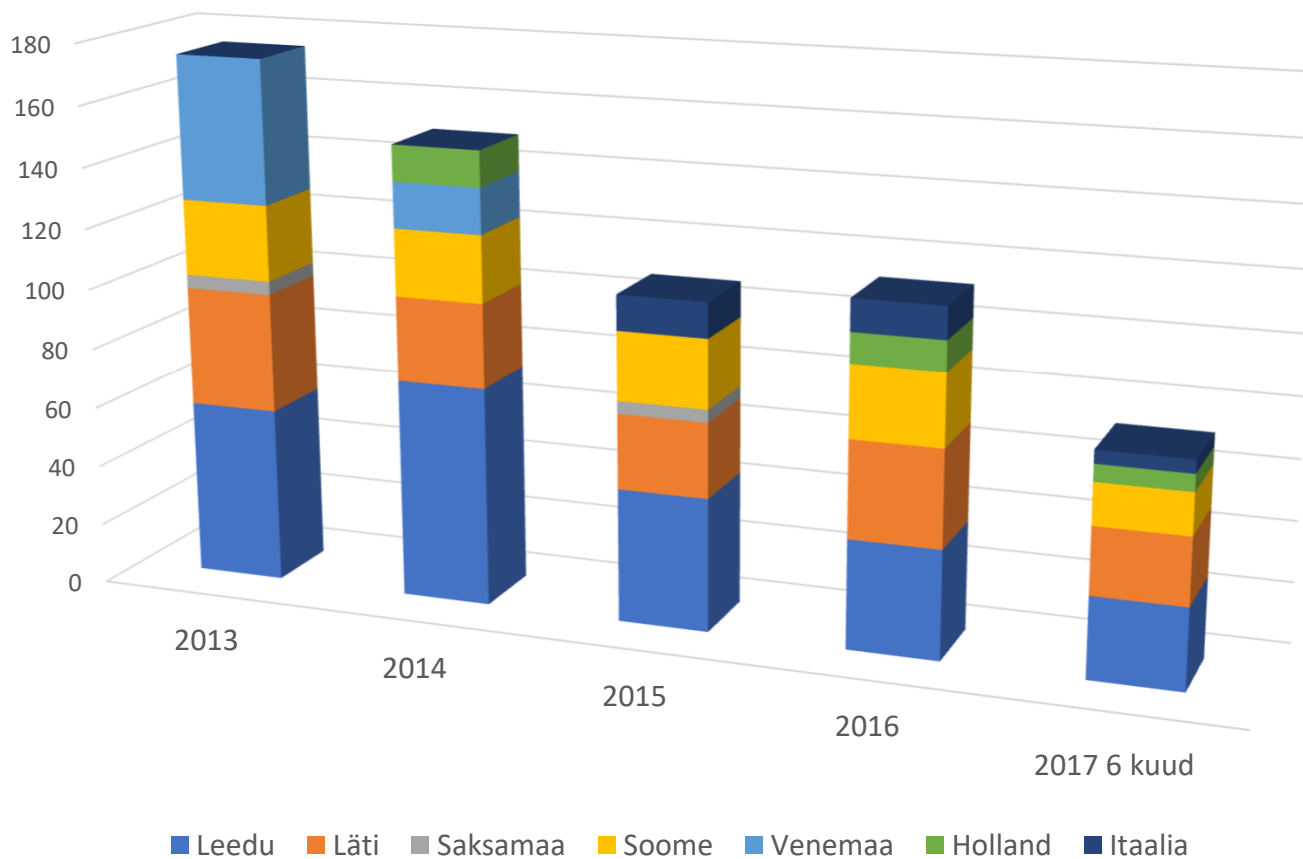
■ Baltimaad
■ Põhjamaad
■ Muu EL
■ Muu SRÜ
■ Venemaa ja Ukraina
■ Aasia, Aafrika ja muu maailm

Muu SRÜ: Valgevene, Gruusia, Aserbaidžaan jt

- Kõige olulisemad ekspordi sihtturud on olnud Baltimaad, kuhu müüdi piimatooteid 2016. aastal 68,1 mln euro väärtuses (peapartner Leedu – 35,9 mln €).
- Baltimaade suunal langes ekspordi käive 2016. aastal 1,5%, aga I poolaasta võrdlus (2017/2016) näitab taas kasvutrendi.
- Põhjamaade suunal jäi eksport stabiilseks (samal tasemel ka aastal 2014) ning näitab I poolaasta võrdluses (2017/2016) positiivset trendi.
- EL muude regioonide suunal kasvas eksport rahalises arvestuses 18%, peamiselt Hollandisse ekspordi suurenemise tõttu 212% (sh vadaku KN 0404 kasv 112%), aastate 2017/2016 I poolaasta võrdlus kinnitab sama positiivset trendi.
- Venemaa ja Ukraina suunal on eksport täielikult lõppenud aastast 2015.
- Kõik teised maailma regioonid olid 2015-2016 Eesti piimaeksportijatele avastamata (välja arvatud Ameerika Ühendriigid, kes on Eestile väike stabiilne partner – aastane eksport väärtuselt alla 1 mln €).

Piima ja piimatoodete ekspordi TOP 5 sihtriiki 2013-2017

miljon eurot

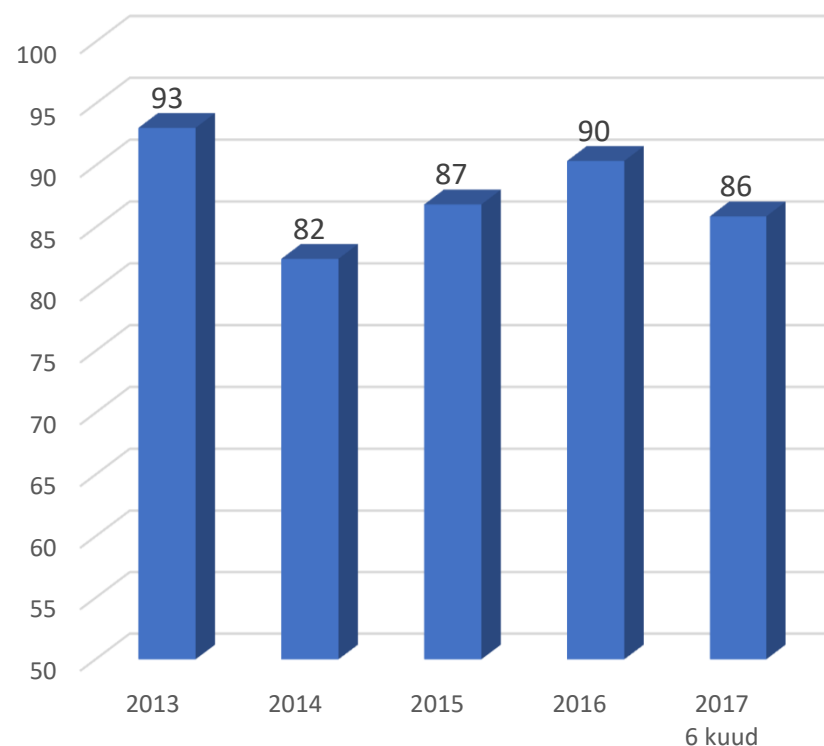
Piimasektori ekspordi TOP 5 sihtriigi osakaal ekspordikäibes (%)

Pärast Venemaa impordikeelu kehtestamist (2014) langes TOP 5 sihtriigi osakaal ekspordikäibes järsult, kuid hakkas alates 2015. aastast taas kasvama.

Leedu, Läti ja Soome on jätkuvalt TOP 5 liidrid, kusjuures Leedu osakaal küünib 29%-ni kogu piimasektori ekspordikäibest.

Saksamaa ei olnud aastatel 2014 ning 2016 TOP 5-s, aga jäi Eesti piimasektori oluliseks partneriks. Itaaliast on saanud alates 2014. aastast piimasektori stabiilne sihtturg juustu osas (2014. a võrreldes kasv 208%).

Holland jäi 2016. aastal piimasektori oluliseks partneriks, kasvatades märkimisväärselt vadaku sissevedu (2013. a võrreldes kasv 230%).

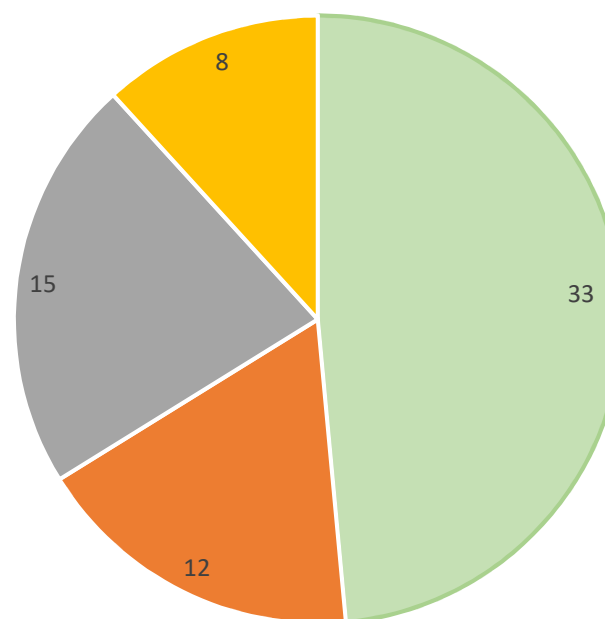
Eesti piimasektori ekspordipartnerid 2013-2017 (riikide arv)

Partnerriik – riik, kuhu piima ja piimatooteid eksporditi vähemalt kolmel aastal alates 2013. aastast.

Juhuslik ekspordipartner – riik, kuhu piima ja piimatooteid eksporditi kahel erineval aastal.

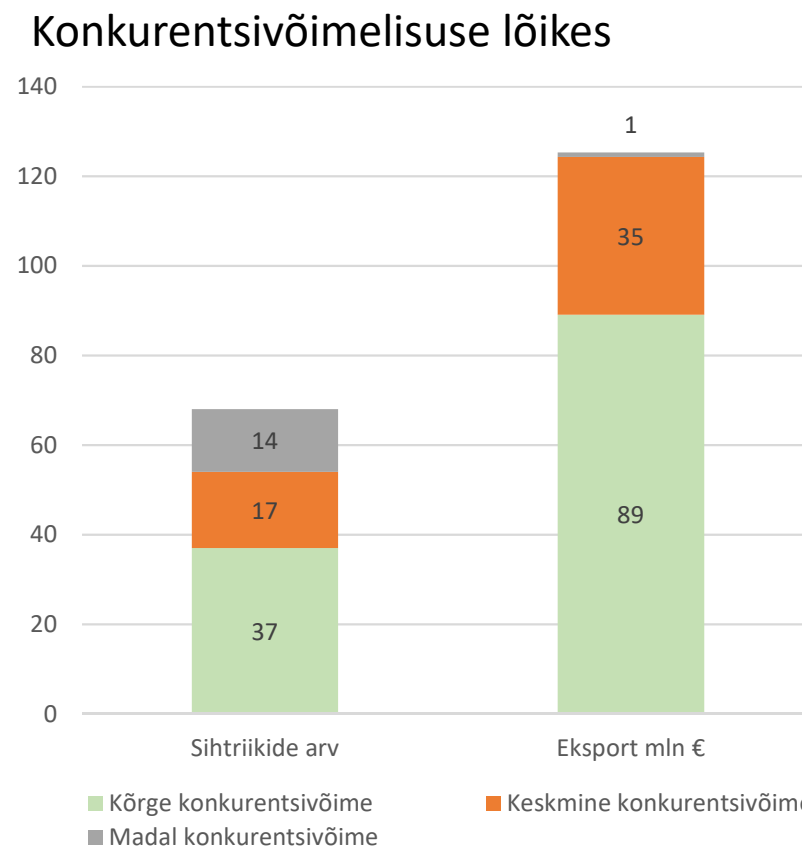
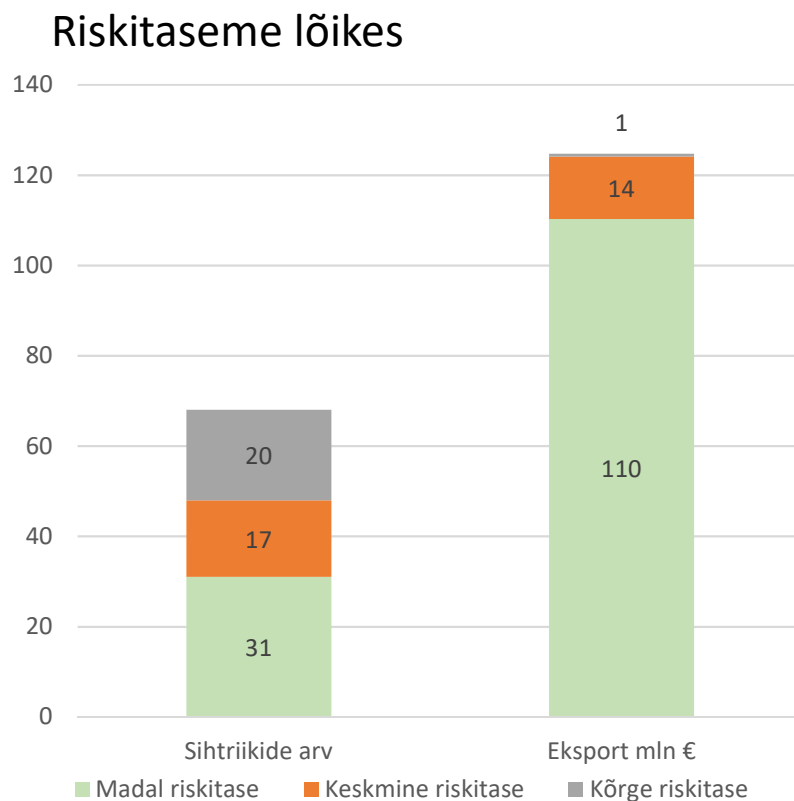
Ühekordne ekspordipartner – riik, kuhu piima ja piimatooteid eksporditi ainult ühel aastal.

Uus turg – riik, kuhu piima ja piimatooteid eksporditi esmakordselt aastal 2016 ja samasse riiki ka aastal 2017.

■ Partnerriigid ■ Juhuslikud ekspordipartnerid
■ Ühekordsed ekspordipartnerid ■ Uued turud

Piimasektori ekspordipartnerid riskitaseme ja konkurentsivõimelisuse lõikes 2016

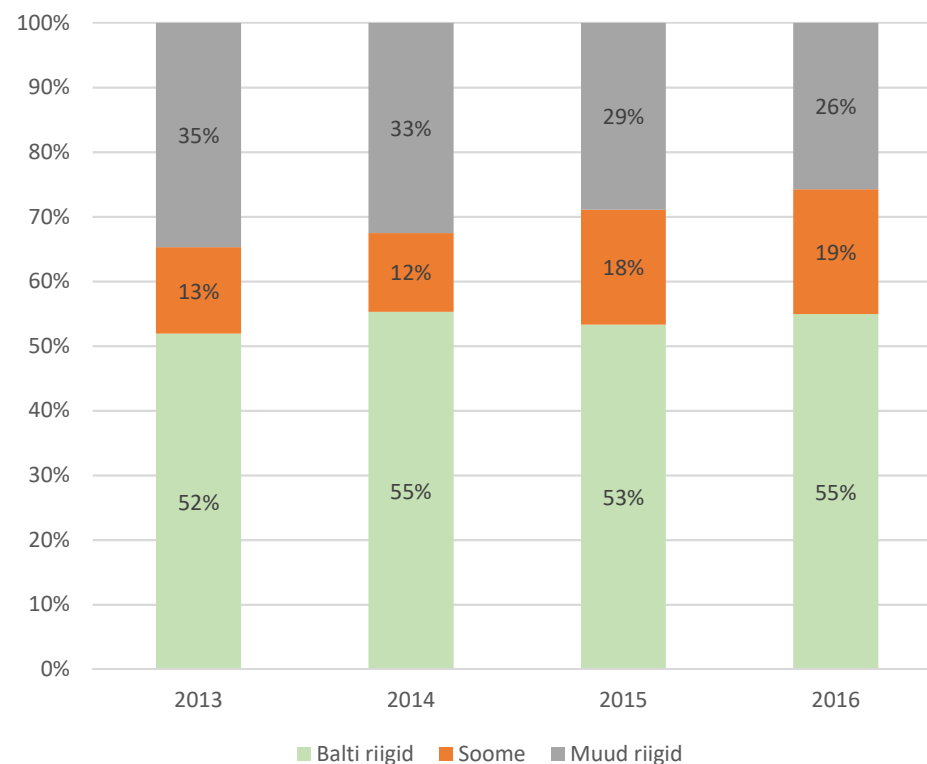
Allikas: Transparency International, CPI 2016 (korruptsioonitajumise indeks, 167 riigi koht pingereas). Madal riskitaseme – 1-50 (kõige madalama tajutava korruptsioonitasemega riigid), keskmine riskitaseme – 51-100 (keskmise tajutava korruptsioonitasemega riigid), kõrge riskitaseme – 101-167 (enim korrumpeerunud riigid).

Allikas: The Global Competitiveness Report 2017-2018 (137 riigi koht pingereas) Kõrge konkurentsivõimelisus 1-50, keskmine konkurentsivõimelisus 51-100, madal konkurentsivõimelisus 101-137.

Balti riikide ja Soome osakaal piimasektori ekspordikäibes (2013-2016, %)

Balti riikide osakaal piimasektori ekspordikäibes oli perioodil 2013–2016 stabiilne (kuigi ekspordi maht langes).

Soome osakaal on jätkuvalt kasvutrendis, tõustes alates 2013. aastast 13%-lt 2016. aastal 19%-le.

2. Lihasektori ekspordivõimekus

Eesti päritolu liha ja lihatoodete eksport tootegruppide lõikes 2013-2016

miljon eurot

KN kood	Tootegrupp	2013	2014	2015	2016
KN 0102	Elusveised	7,8	12,0	20,3	20,9
KN 0103	Elussead	20,8	12,1	7,9	1,5
KN 0104	Eluslambad	0,6	0,4	0,5	0,7
KN 01 kokku	Elusloomad	29,2	24,5	28,7	23,1
KN 0201, 0202	Värske, jahutatud või külmutatud veiseliha	4,8	4,5	4,8	3,7
KN 0203	Värske, jahutatud või külmutatud sealiha	17,8	12,9	12,9	12,1
KN 0207	Kodulindude värske, jahutatud või külmutatud liha	8,4	7,6	7,4	6,3
KN 02 kokku	Liha ja söödav rups	33,9	28,5	29,4	26,6
KN 16 kokku	Tooted lihast	27,4	27,9	26,3	26,2
Kokku		90,5	80,9	84,4	75,9

Eesti päritolu liha ja lihatoodete eksport tootegruppide lõikes 2013-2016

tuhat tonni

KN kood	Tootegrupp	2013	2014	2015	2016
KN 0102	Elusveised	6,5	8,6	14,4	15,0
KN 0103	Elussead	16,2	10,4	7,7	1,2
KN 0104	Eluslambad	0,2	0,2	0,3	0,4
KN 01 kokku	Elusloomad	22,9	19,2	22,4	19,6
KN 0201, 0202	Värske, jahutatud või külmutatud veiseliha	1,4	1,5	1,4	0,9
KN 0203	Värske, jahutatud või külmutatud sealiha	6,7	5,6	6,6	6,3
KN 0207	Värske, jahutatud või külmutatud linnuliha	4,8	4,0	3,5	3,3
KN 02 kokku	Liha ja söödav rups	15,1	13,4	13,9	12,8
KN 16 kokku	Tooted lihast	14,9	14,7	13,5	13,0
Kokku		53,0	46,8	49,9	42,4

- Eesti lihasektori ekspordis on väga olulisel kohal elusloomade väljavedu. Kui enne Vene turu piiranguid viidi välja sigu, siis nüüd on kasvanud elusveiste väljavedu.
- Kui näiteks veiseliha eksporditi 2016. a 0,8 tuhat tonni, siis elusveiseid 15 tuhat tonni.
- Sealiha (KN 0203) eksport on rahalises arvestuses jätkuvalt langustrendis, alates 2014. aastast on langus 6,5%. Kuid koguseliselt eksporditi sealiha 2016. aastal 13% rohkem kui 2014. aastal. Eksporditud liha hind on aastast aastasse langenud.
- Veiseliha (KN 0201 ja KN 0202) eksport on jätkuvalt langustrendis alates 2014. aastast (rahalises väärtuses 18%, koguseliselt 40%).
- Linnuliha (KN 0207) eksport on alates 2014. aastast jätkuvalt langustrendis (rahalises väärtuses 17%, koguseliselt 19%).

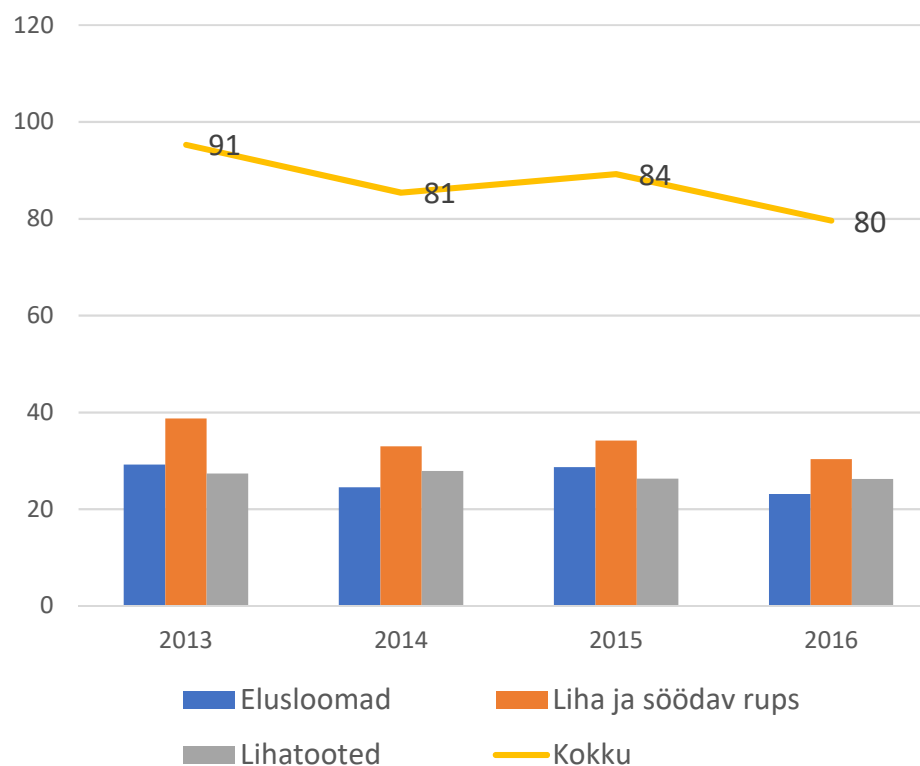
Elusloomade, liha ja lihatoodete eksport rahalises väärtuses 2013-2016 (miljon eurot)

Elusloomade, liha ja lihatoodete ekspordikäive langes 2016. aastal 5% (võrreldes 2015. a) .

Erandina võib tuua lihatoodete grupi (KN 16), mis jäi stabiilseks ja I poolaasta võrdlus (2017/2016) näitab väikest kasvu 6,2%.

Samuti näitab 2017. a I poolaasta ekspordikäibe võrdlus olulist langust elusloomade grupis ja 9,1% kasvu liha ja söödava rupsi (KN 02) tootegrupis.

KN kood	6 kuud 2016	6 kuud 2017	Muutus (%)
KN 01	11,3	6,7	-40,7
KN 02	12,1	13,2	9,1
KN 16	12,9	13,7	6,2
Kokku	36,3	33,6	-7,5

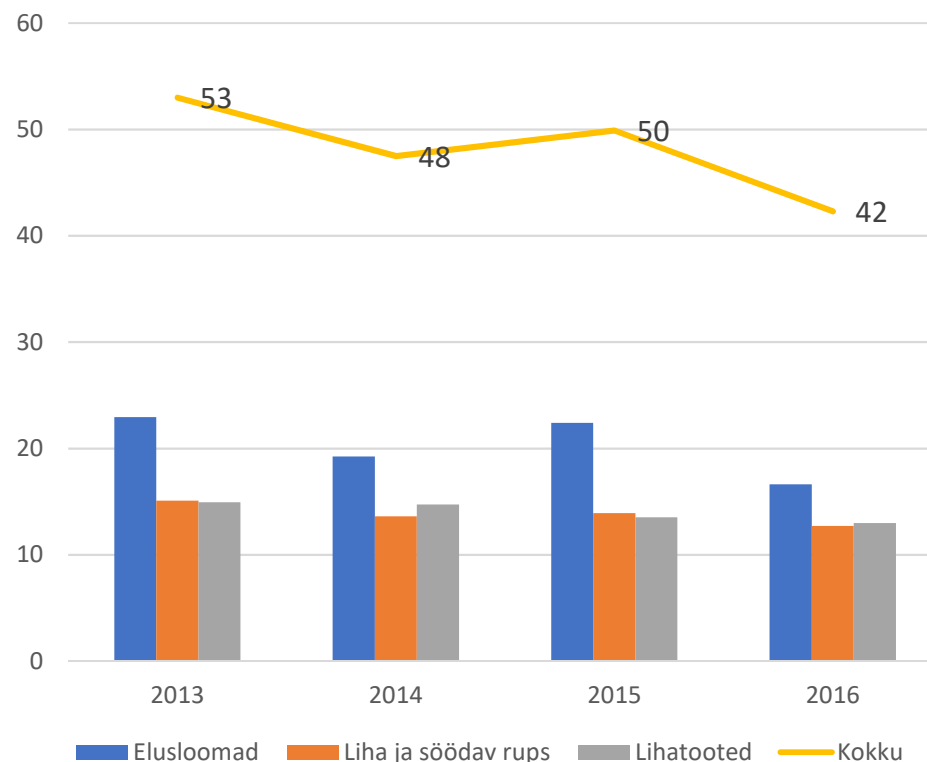
Elusloomade, liha ja lihatoodete koguseline eksport 2013-2016 (tuhat tonni)

Elusloomade, liha ja lihatoodete ekspordikogus oli 2016. aastal 42 tuh tonni, mis on 6 tuh tonni vähem kui 2014. aastal.

Liha ja lihatoodete ekspordikogus langes 2016. aastal 16% (võrreldes 2015. a).

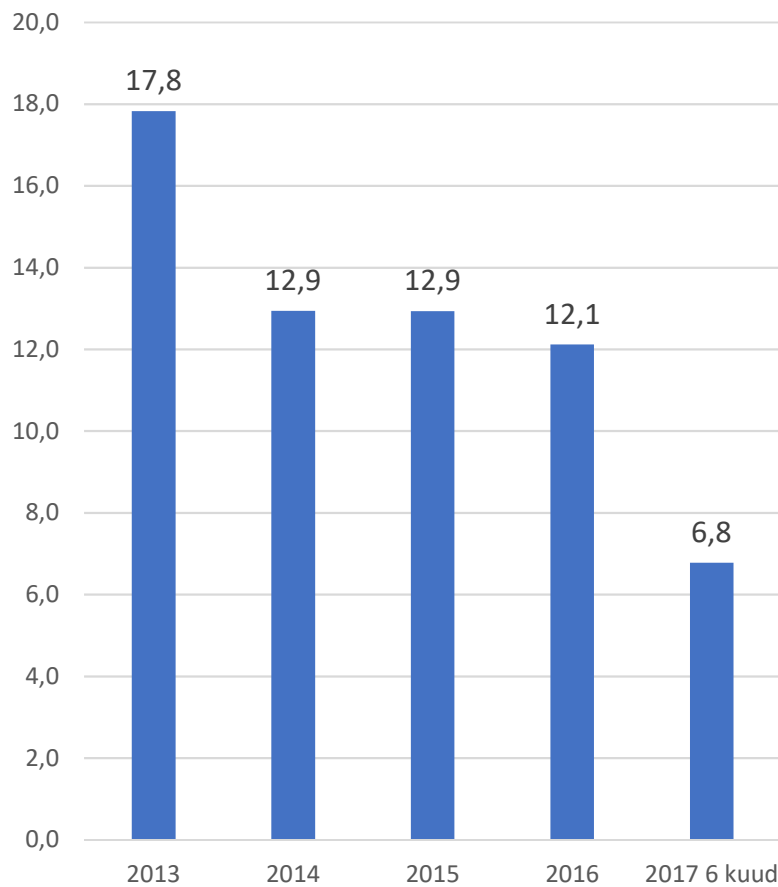
I poolaasta võrdluses (2017/2016) oli positiivne trend liha ja söödava rupsi (KN 02) ja lihatoodete osas (KN 16), elusloomade müük langes.

KN kood	6 kuud 2016	6 kuud 2017	Muutus (%)
KN 01	8,3	4,0	-52,3
KN 02	6,1	6,6	8,2
KN 16	6,5	6,7	2,5
Kokku	20,9	17,2	-17,8

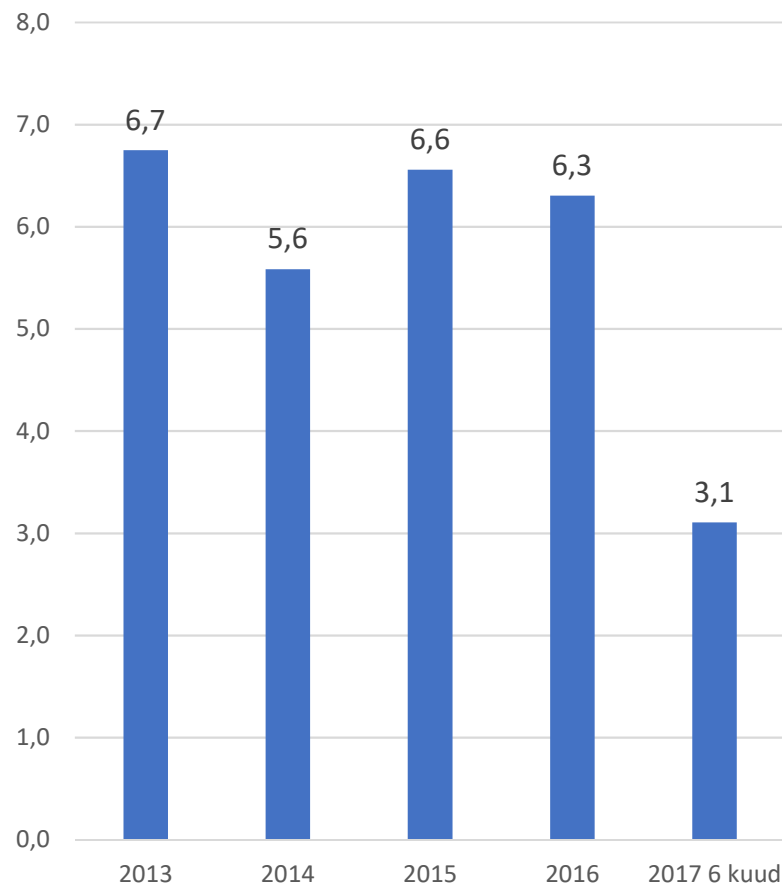

Värske, jahutatud või külmutatud sealiha eksport 2013-2017

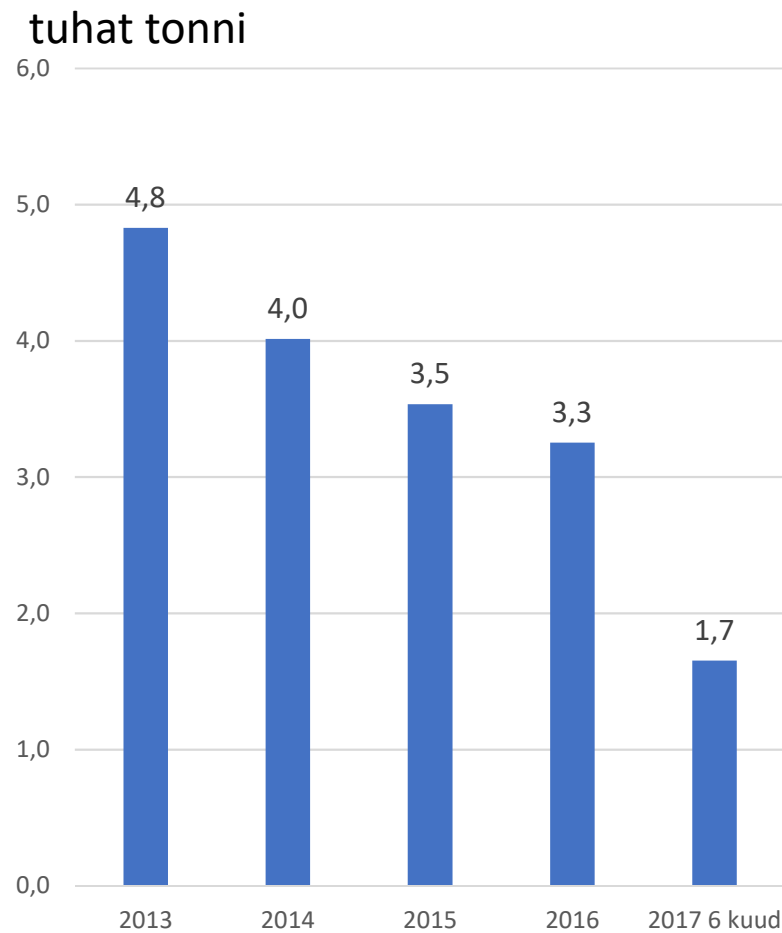
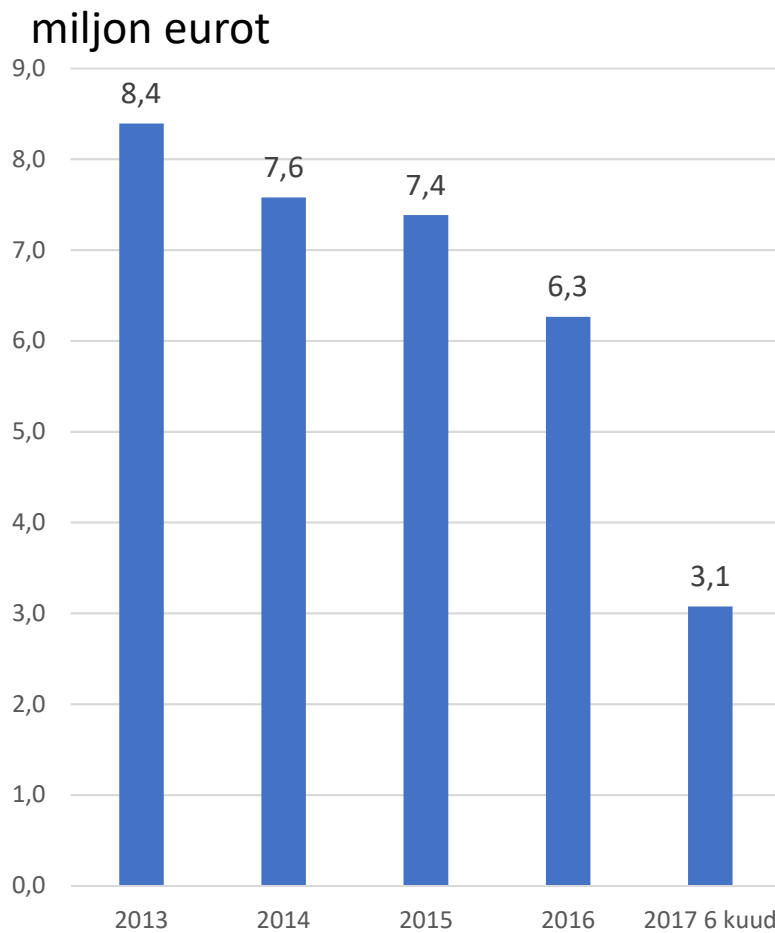
miljon eurot

tuhat tonni

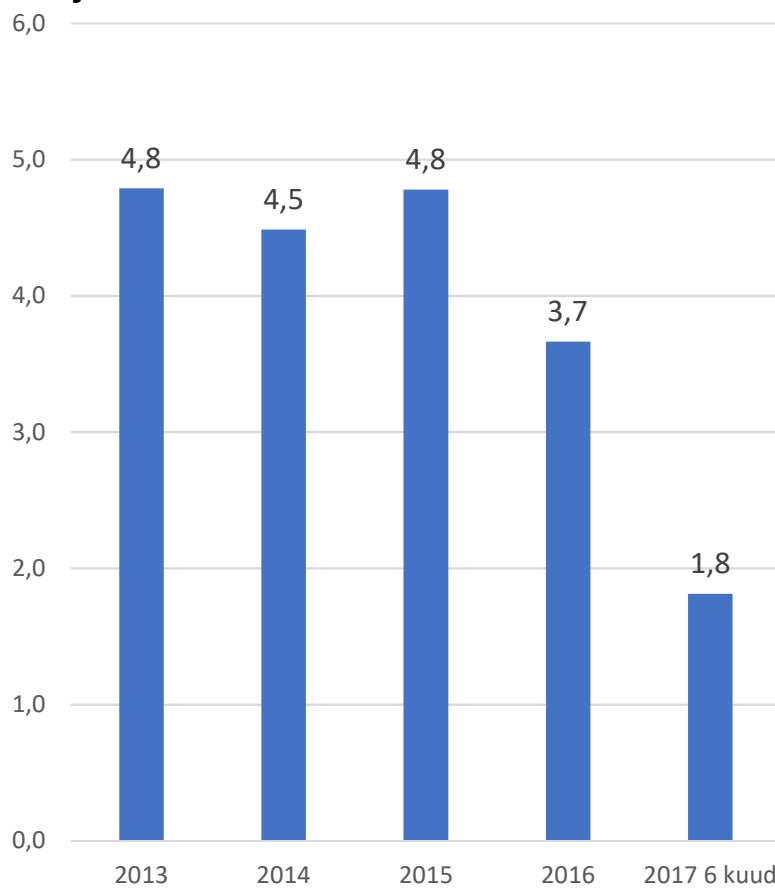

Värske, jahutatud või külmutatud linnuliha eksport 2013-2017

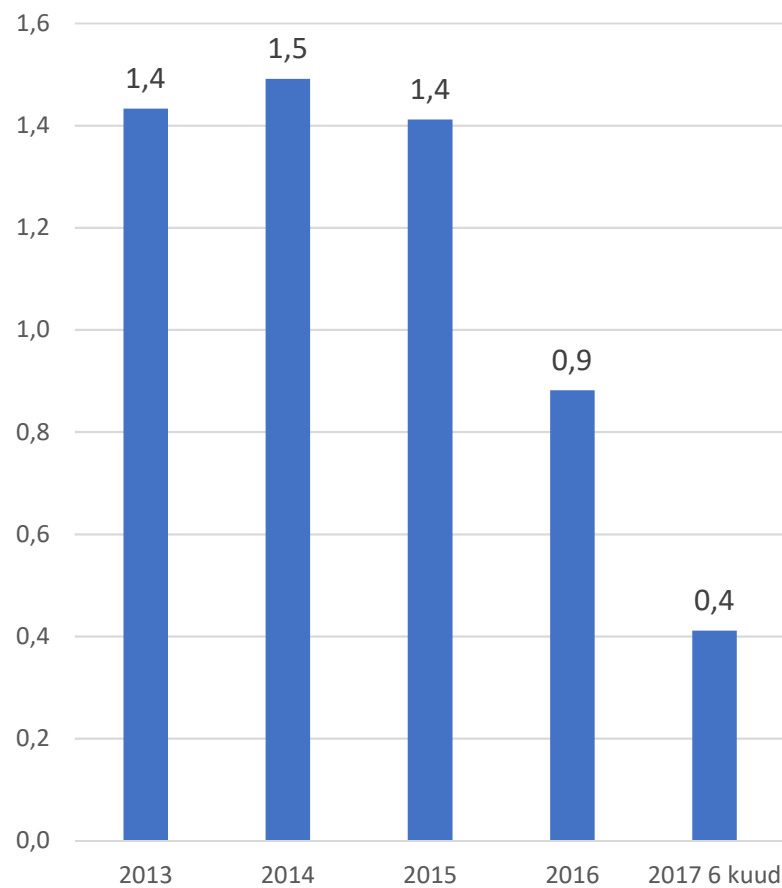

Värske, jahutatud või külmutatud veiseliha eksport 2013-2017

miljon eurot

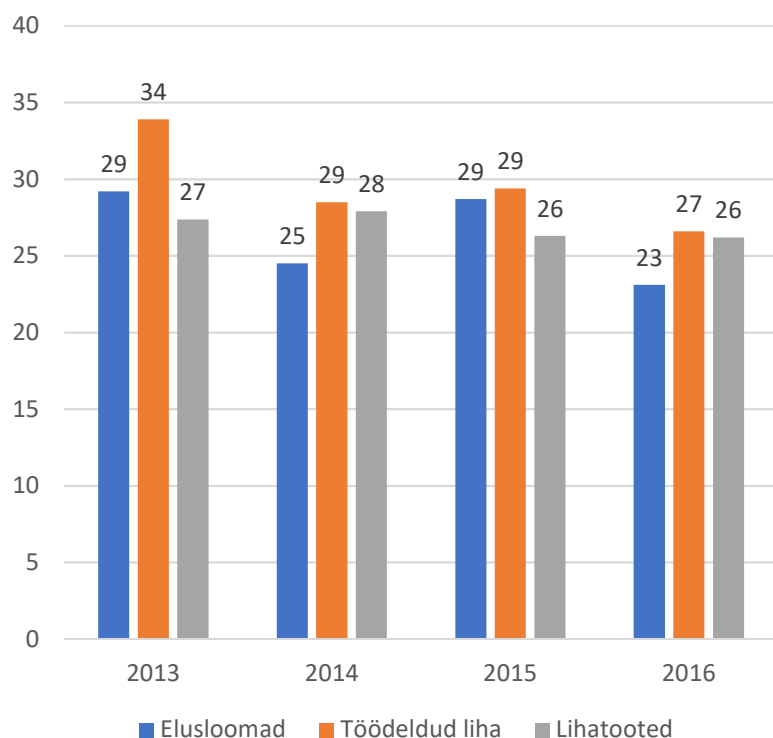

tuhat tonni

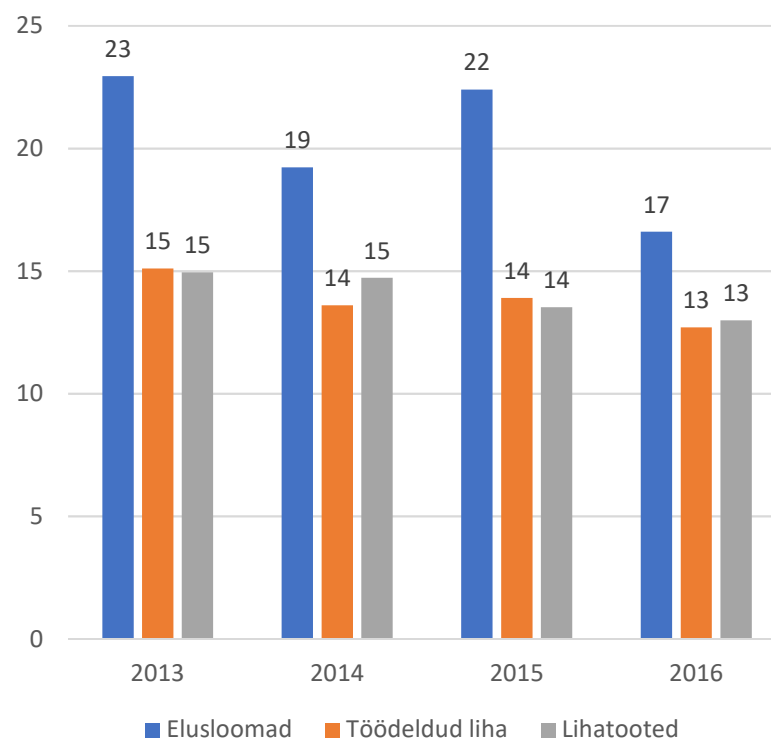
Elusloomade, liha ja lihatoodete eksport lisandväärtuse lõikes 2013-2016

miljon eurot

Elusloomad: KN 01
Töödeldud liha: KN 02
Lihatooted: KN 16

tuhat tonni

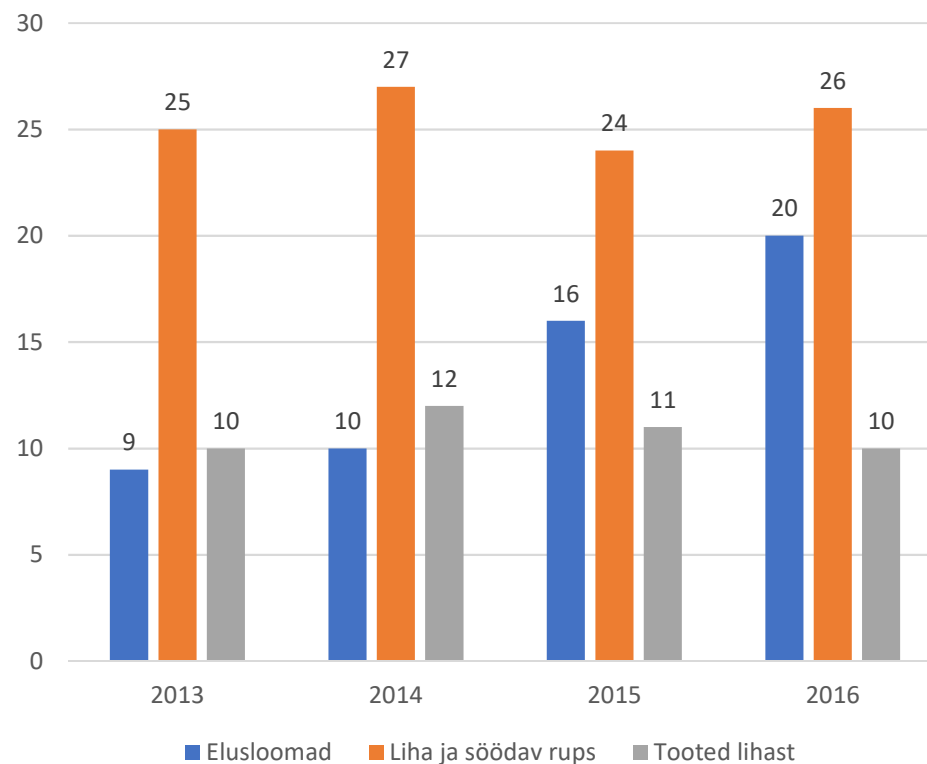

- Suurema osa lihasektori ekspordist on viimastel aastatel moodustanud väiksema lisandväärtusega elusloomade ja liha väljavedu.
- Lihasektori elusloomade eksport langes 2016. aastal rahalises arvestuses 20%, koguseliselt 26% (võrreldes 2015. a). Põhjuseks oli elussigade (KN 0103) ekspordi suur langus Leetu, Poolasse ja Lätti: rahalises väärtuses 85%, koguseliselt 80% (elussigade eksport Lätti katkes täielikult). 2012. aastal jõustus Venemaa-poolne keeld elussigade impordile EL-st, osaliselt korvasid Venemaa turu kaotust Leedu, Poola ja Läti turud.
- Töödeldud liha eksport langes 2016. aastal nii rahalises arvestuses kui koguseliselt 7%. Enim vähenes veiseliha eksport. Linnuliha eksporditi oluliselt väiksemas mahus Soome, samas olid 2017. aastal ekspordimahud taastumas. Sealihaturgu on negatiivselt mõjutanud 2015. aastal levima hakanud sigade Aafrika katk.
- Lihatoodete eksport jäi 2016. aastal rahalises arvestuses praktiliselt samale tasemele, kuigi langes koguseliselt 4%. Ekspordi suurim langus oli Leedu suunal: rahalises arvestuses 14%, koguseliselt 19%; samas näitas I poolaasta võrdlus (2017/2016) pöördumist tõusule.

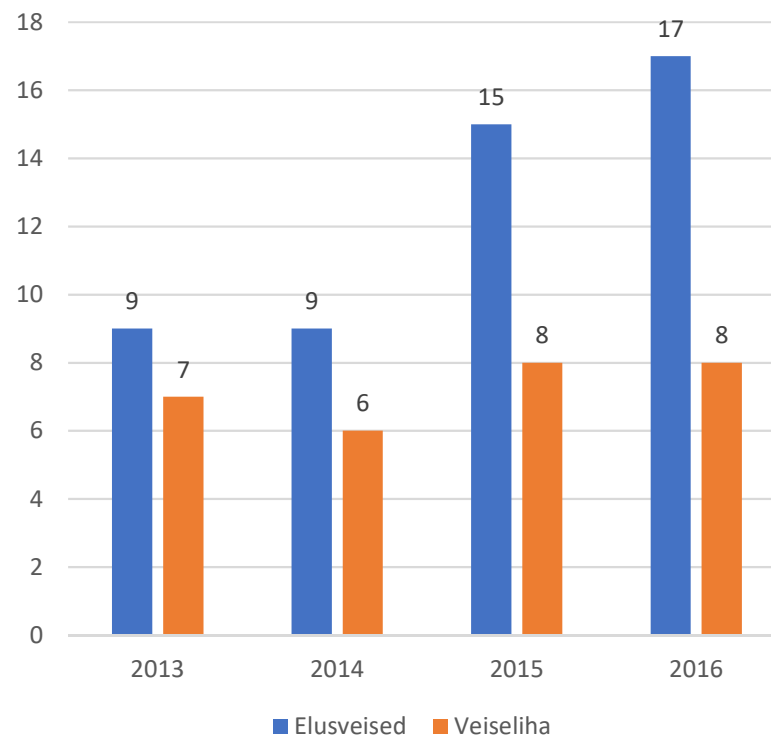
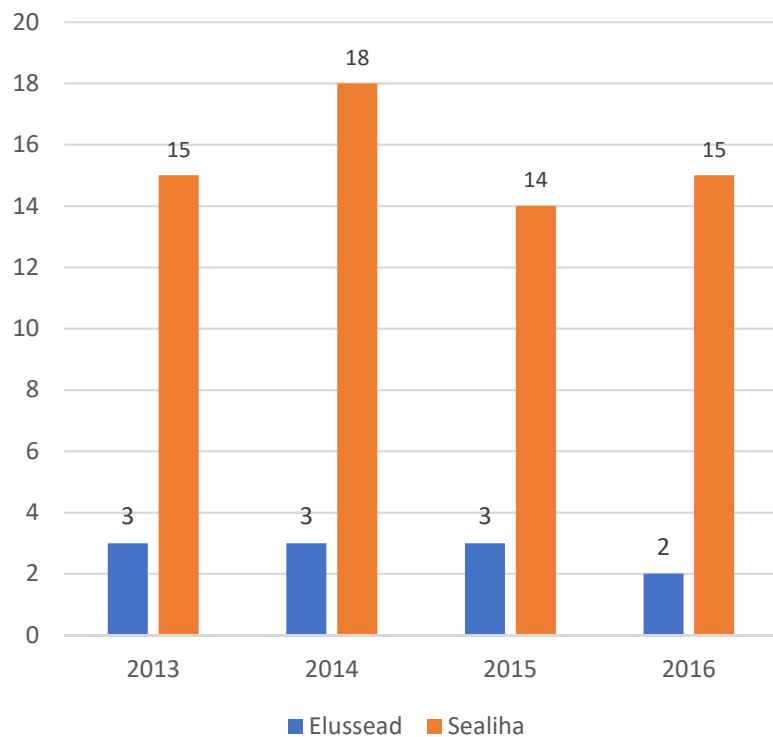
Elusloomade, liha ja lihatoodete ekspordi sihtriikide arv 2013-2016 (riikide arv, kuhu eksporditi üle 2 000 euro aastas)

Eesti päritolu elusloomi importivate riikide arv on kahe aastaga kahekordistunud (võrreldes 2014. a).

See märkimisväärne kasv on tulnud tänu uutele turgudele: EL-s Austria, Itaalia, Slovakkia, Sloveenia, Rumeenia.

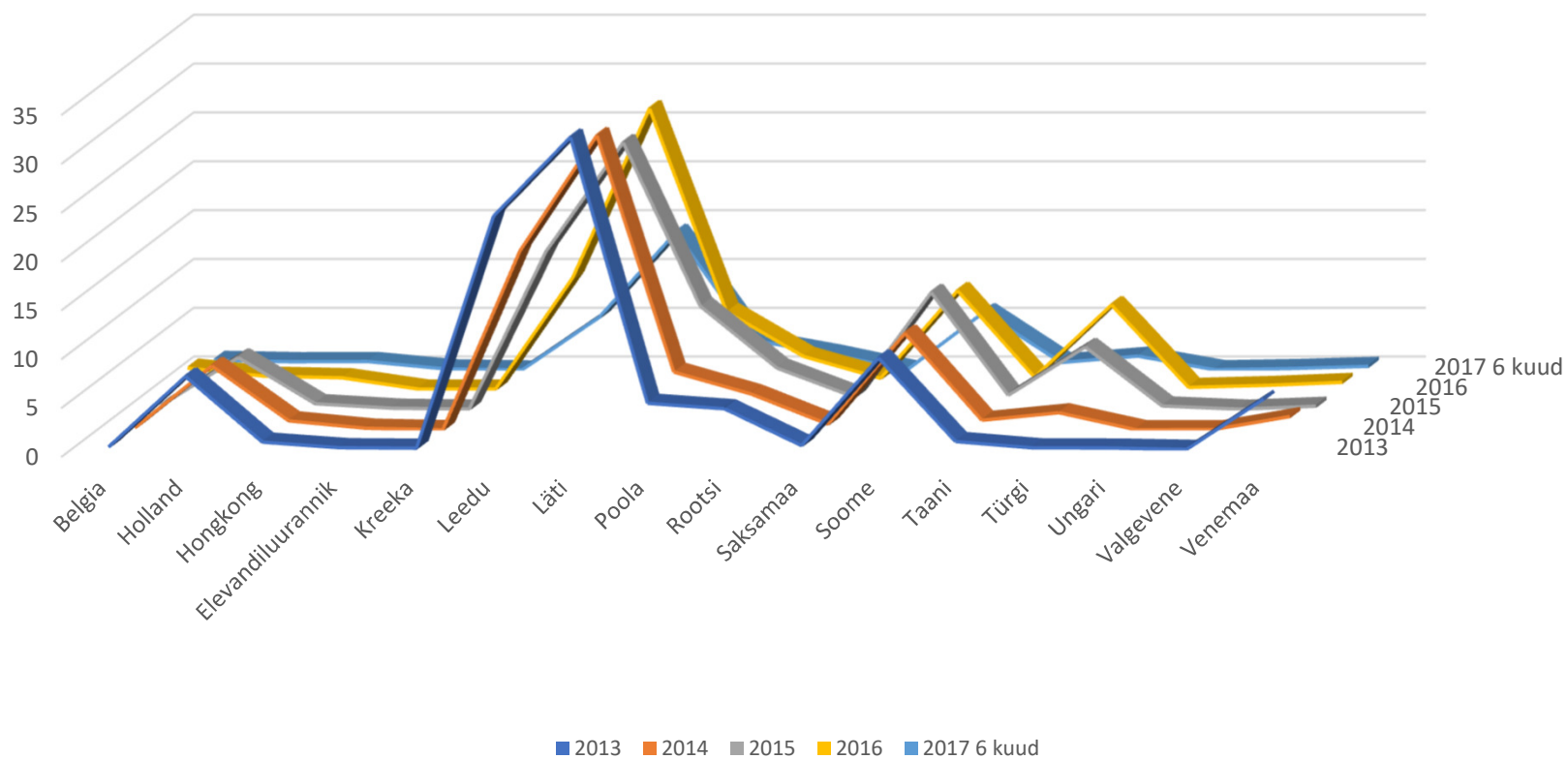

Elusloomade (elussead ja -veised) ja liha (sea- ja veiseliha) ekspordi sihtriikide arv 2013-2016 (riikide arv, kuhu eksporditi üle 2 000 euro aastas)

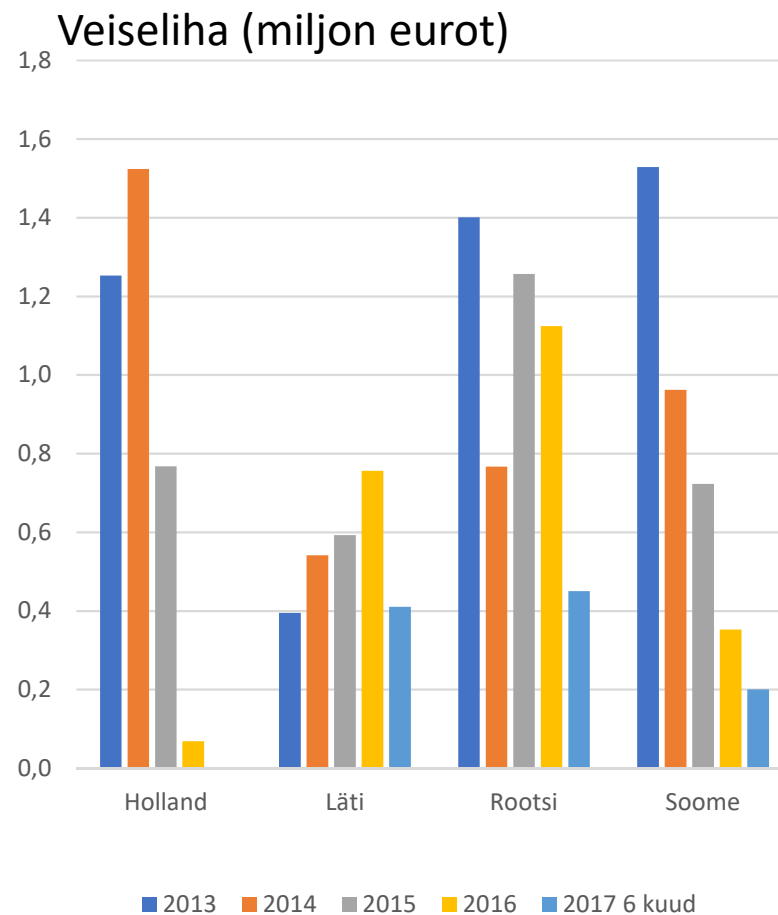
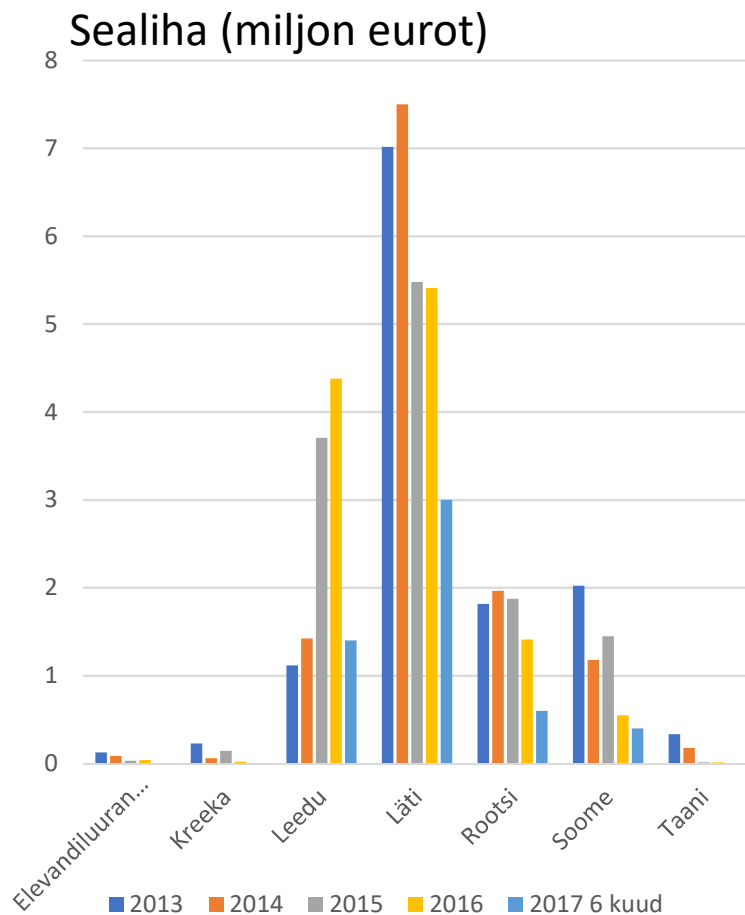

Liha ja lihatoodete ekspordi püsivus riikide lõikes 2013-2017

miljon eurot

Sea- ja veiseliha ekspordi püsivus riikide lõikes 2013-2017

Lihasektori kõige püsivamad ekspordipartnerid 2013-2017

miljon eurot

Viimase 4 aasta jooksul on Eesti lihasektor müünud püsivalt 16 riiki.

Riigid, kuhu eksport on tunduvalt kasvanud 2016. aastal (võrreldes 2014. a): Belgia 700%, Poola 35%.

Riigid, kuhu eksport on tunduvalt langenud (2016. a võrreldes 2014. a): Venemaa -42%, Holland -77%, Leedu -38%.

Kõige püsivamad ekspordipartnerid: Läti, Leedu, Poola, Soome, Türgi ja Holland.

Riigid	2013	2014	2015	2016	2017 6 kuud
Leedu	24,0	18,4	16,3	11,5	5,4
Läti	32,1	30,2	27,4	28,9	14,1
Poola	4,8	6,0	10,7	8,1	3,1
Soome	9,5	9,9	12,1	10,2	6,0
Türgi	0,3	1,8	6,5	8,8	1,5
Holland	7,6	6,6	5,4	1,5	0,9

Sea- ja veiseliha ekspordi kõige püsivamad ekspordipartnerid 2013-2017

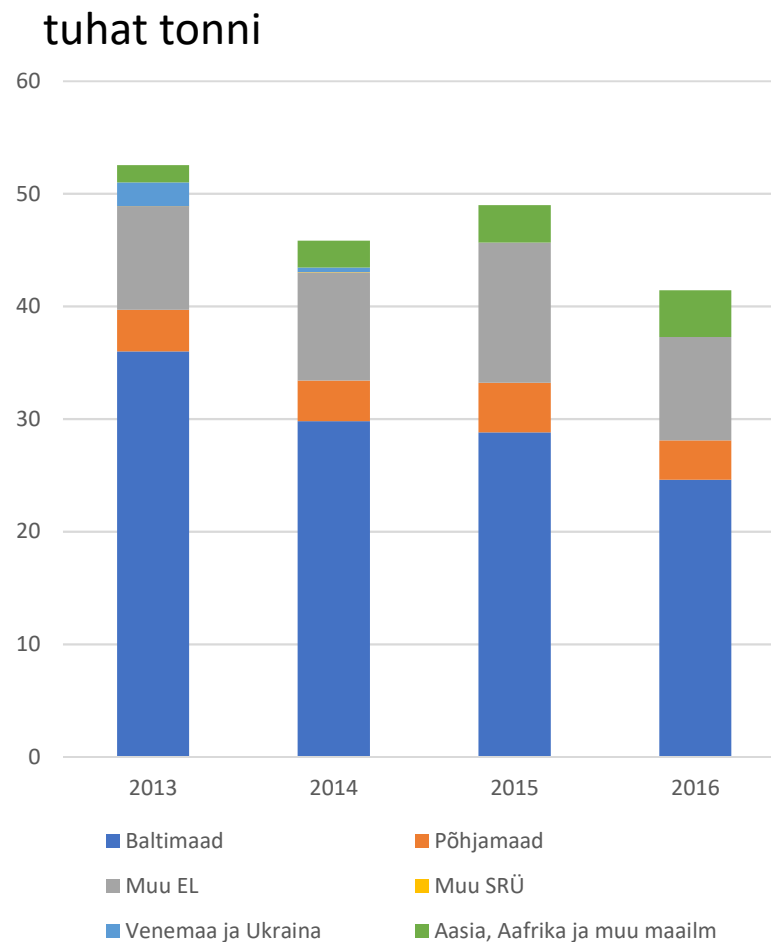
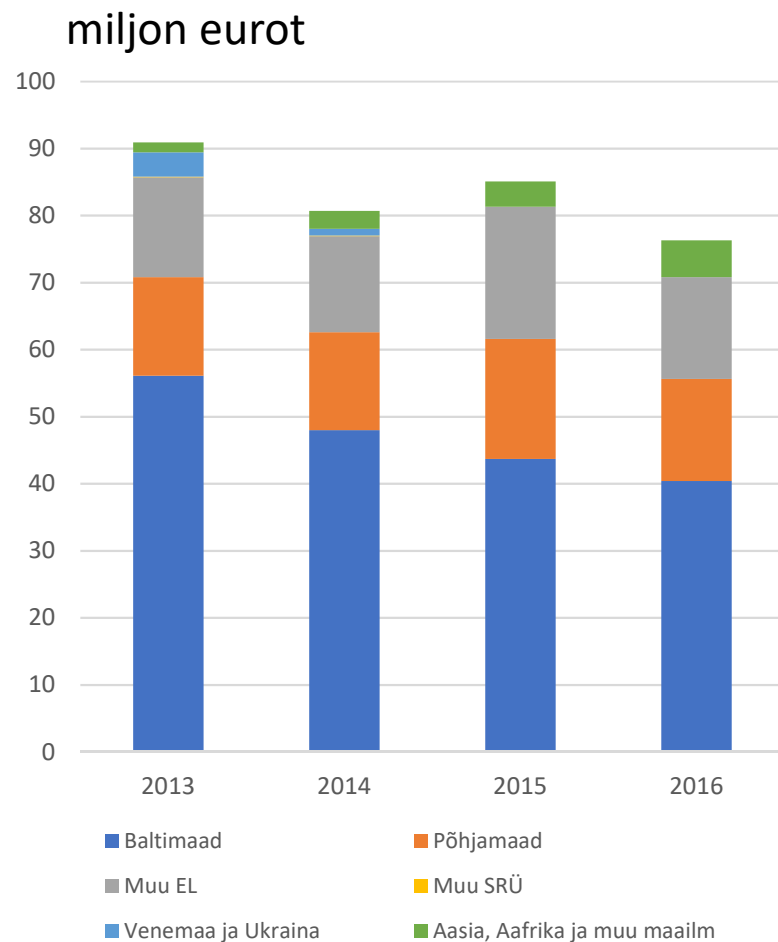
Sealiha (miljon eurot)

Riigid	2013	2014	2015	2016	2017 6 kuud
Elevandi- luurannik	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0
Kreeka	0,2	0,1	0,1	0,1	0,0
Leedu	1,1	1,4	3,7	4,4	1,4
Läti	7,0	7,5	5,5	5,4	3,0
Rootsi	1,8	2,0	1,9	1,4	0,6
Soome	2,0	1,2	1,4	0,5	0,4
Taani	0,3	0,2	0,1	0,1	0,0

Veiseliha (miljon eurot)

Riigid	2013	2014	2015	2016	2017 6 kuud
Holland	1,3	1,5	0,8	0,1	0,0
Läti	0,4	0,5	0,6	0,8	0,4
Rootsi	1,4	0,8	1,3	1,1	0,5
Soome	1,5	1,0	0,7	0,4	0,2

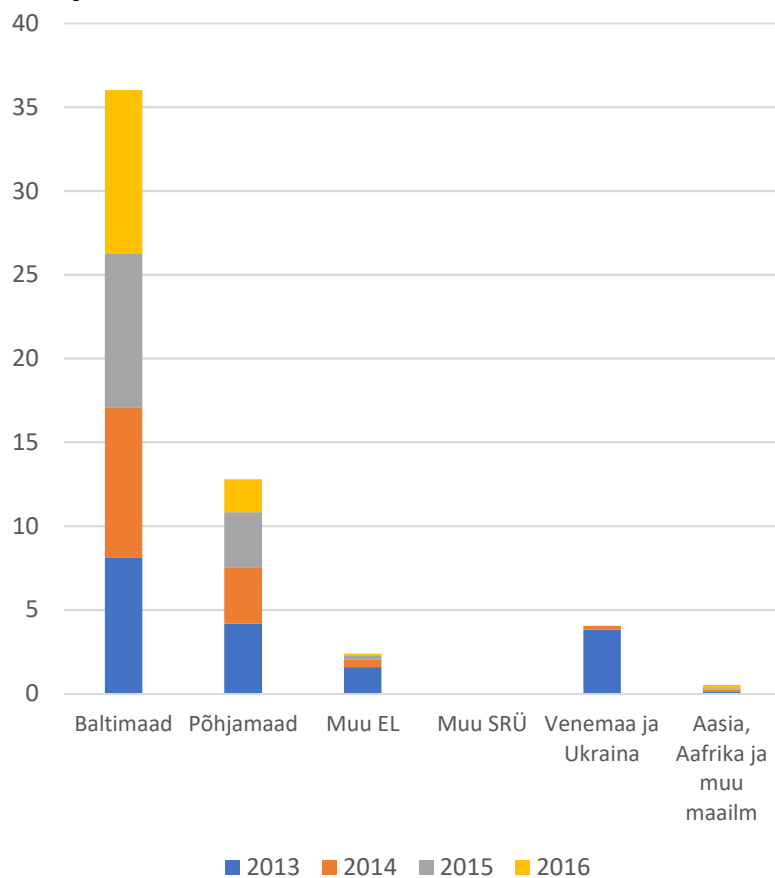
Lihasektori eksport regioniti 2013-2016

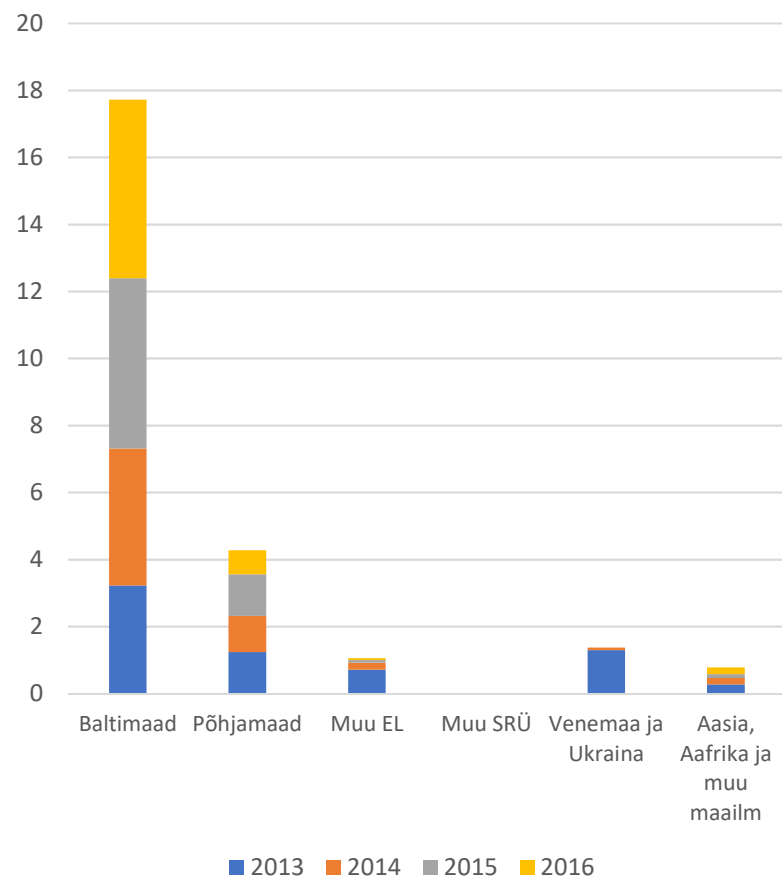
Muu SRÜ: Valgevene, Gruusia, Aserbaidžaan jt

Sealiha eksport regiooniti 2013-2016

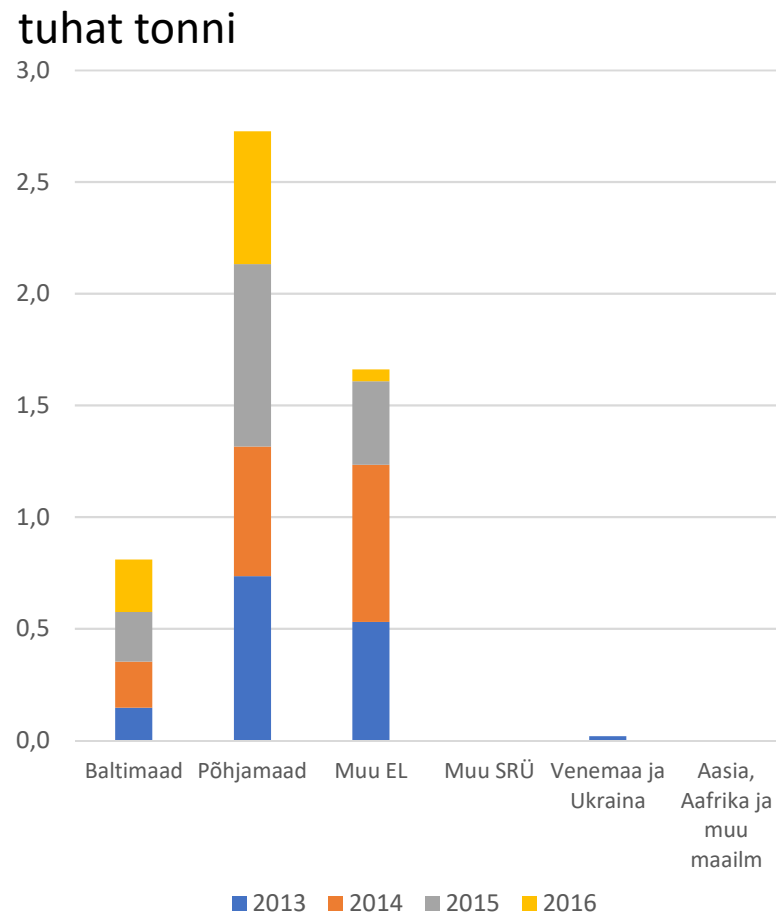
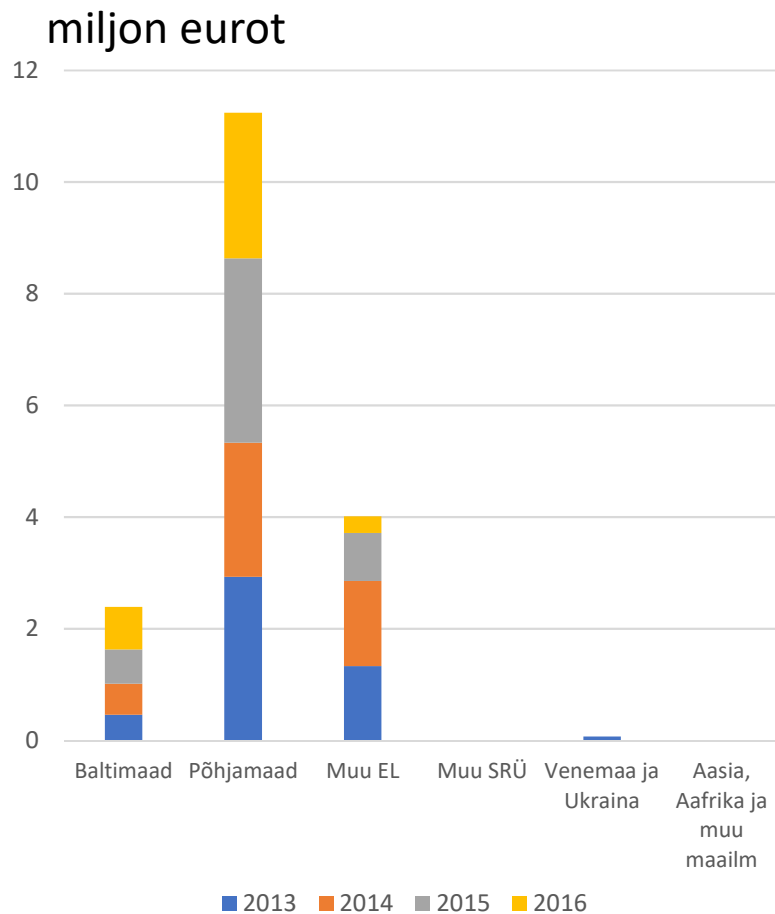
miljon eurot

tuhat tonni

Veiseliha eksport regiooniti 2013-2016

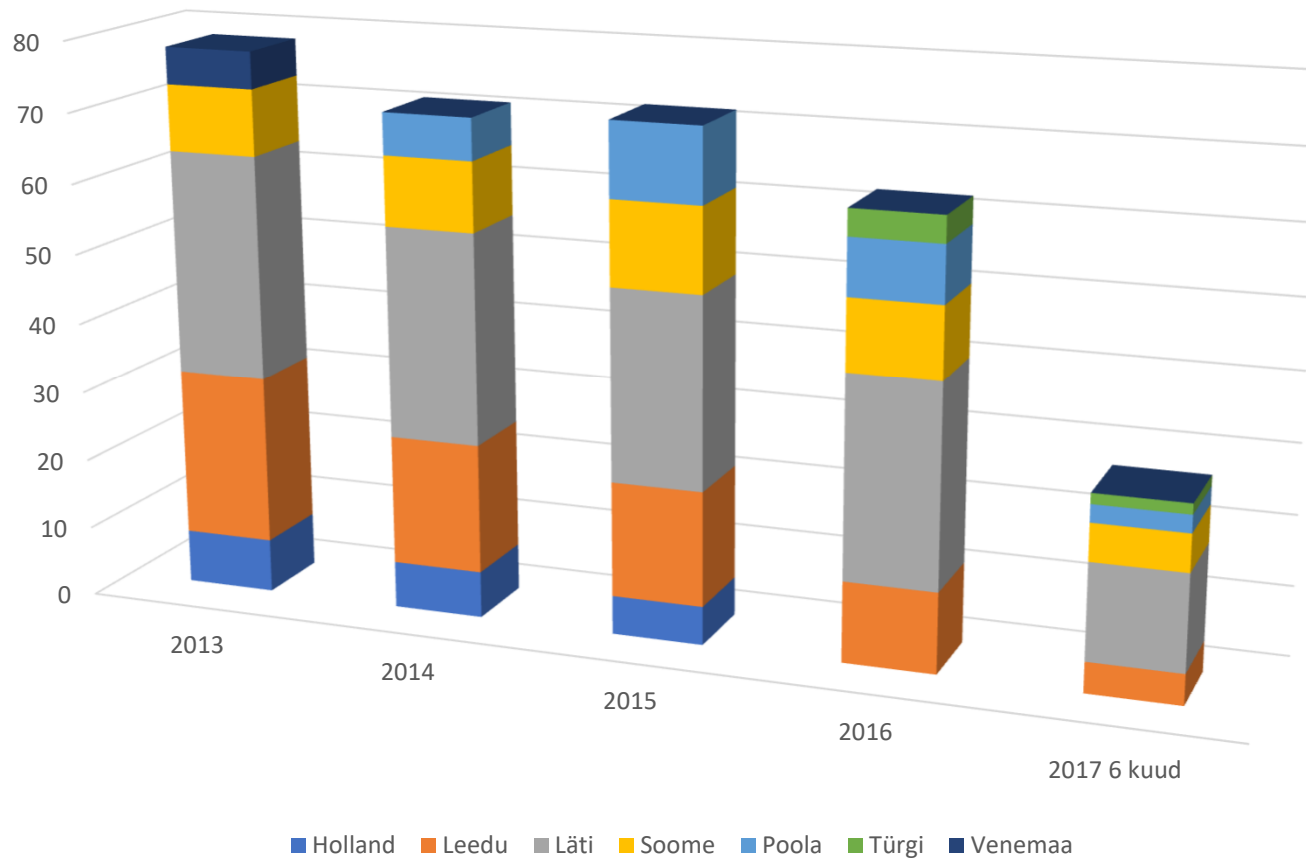
- Kõige olulisemad ekspordi sihtturud on olnud Baltimaad, kuhu 2016. aastal müüdi lihatooteid 40,4 miljoni euro väärtuses (peapartner Läti – 28,9 miljon eurot).

Lihasektori eksport Baltimaade suunal langes 2016. aastal rahalises arvestuses 8% (võrreldes 2015. a) seoses ekspordi vähenemisega Leetu (30%). Järsult vähenes elussigade eksport (väärtuselt 75%, koguseliselt 80%).

- Põhjamaade suunal langes eksport 2016. aastal rahalises arvestuses 15%, kuid jäi kõrgemaks kui aastatel 2013–2014.
- Muu EL suunal langes eksport 2016. aastal rahalises arvestuses 23%, kuid jäi kõrgemaks kui aastatel 2013–2014.
- SRÜ regiooni suunal 2016. aastal ekspordi ei toimunud (v.a tõupuhaste loomade väljavedu Valgevenesse ja Gruusiasse).

Lihasektori ekspordi TOP 5 sihtriiki 2013-2017

miljon eurot

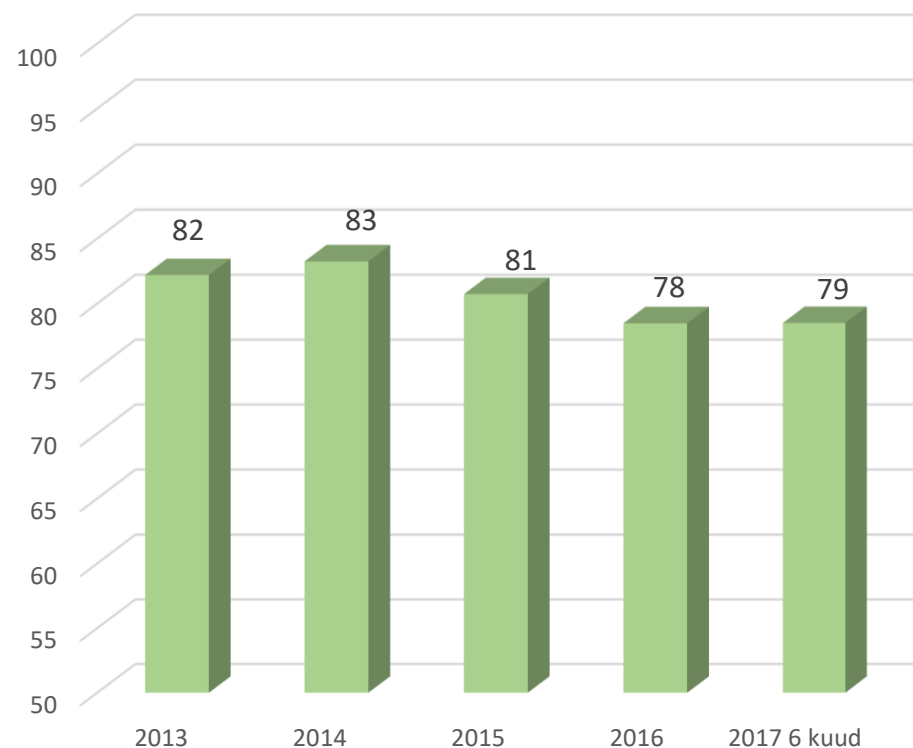

Lihasektori ekspordi TOP 5 sihtriigi osakaal ekspordikäibes (%)

Pärast Venemaa impordikeelu kehtestamist (2014) hakkas TOP 5 sihtriigi osakaal langema. Leedu, Läti, Soome ja Poola on jätkuvalt TOP 5 liidrid, kusjuures Läti osakaal küünib 35%-ni kogu lihasektori ekspordist.

Holland kaotas aastal 2016 TOP 5-s positsiooni seoses ekspordinõudluse tugeva vähenemisega (võrreldes 2013. a) elusveiste osas (-82%).

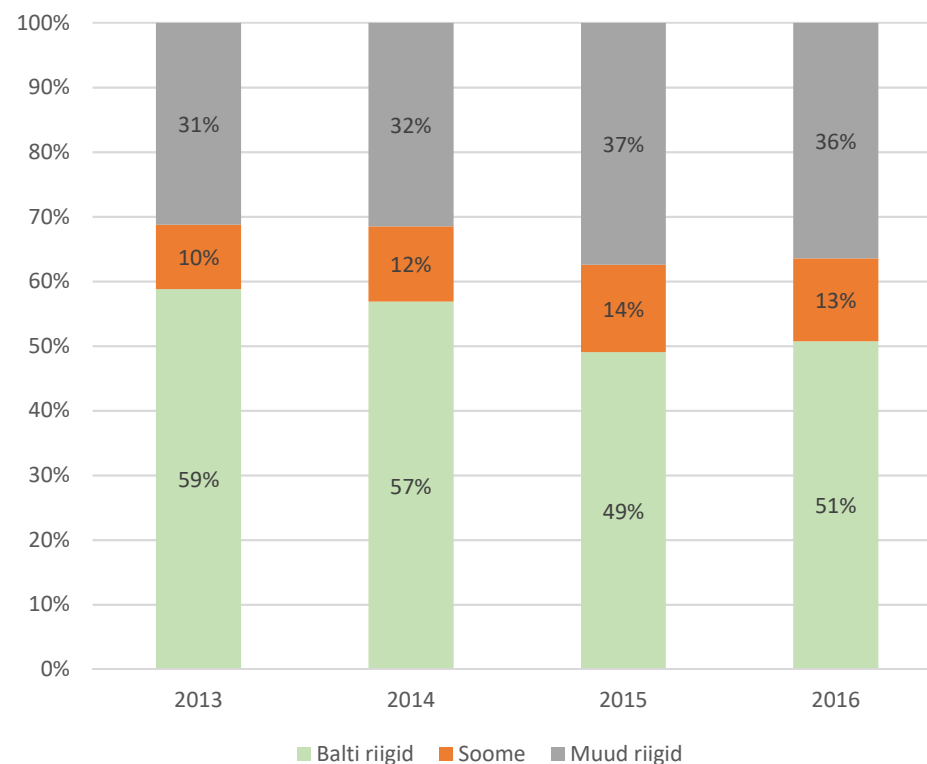
Türgist on saanud lihasektori stabiilne sihtturg, kuigi enamalt jaolt tõupuhaste loomade arvel (2016. a oli tõupuhaste loomade osakaal Türgisuunalisest ekspordist 57%).

Balti riikide ja Soome kontsentratsioon lihasektori ekspordis 2013-2016 (% ekspordikäibest)

Balti riikide osakaal lihasektori ekspordis on viimase 4 aasta võrdluses langustrendis, kuigi Balti riigid jäid endiselt põhituruks.

Soome osakaal on stabiilselt natuke üle kümnendiku ekspordikäibest.

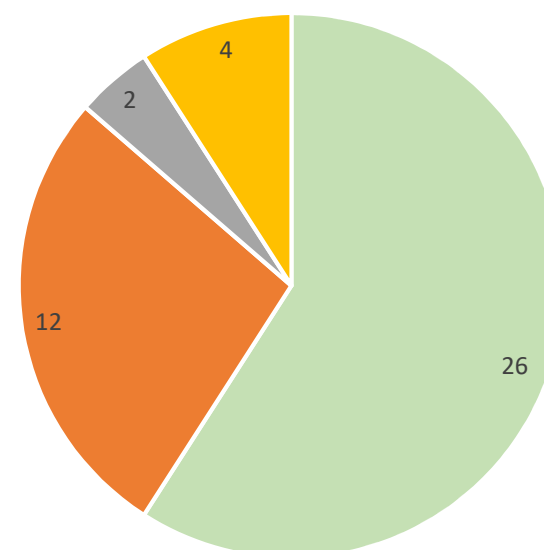
Eesti lihasektori ekspordipartnerid 2013-2017 (riikide arv)

Partnerriik – riik, kuhu liha ja lihatooteid eksporditi vähemalt kolmel aastal alates 2013. aastast.

Juhuslik ekspordipartner – riik, kuhu liha ja lihatooteid eksporditi kahel erineval aastal.

Ühekordne ekspordipartner – riik, kuhu liha ja lihatooteid eksporditi ainult ühel aastal.

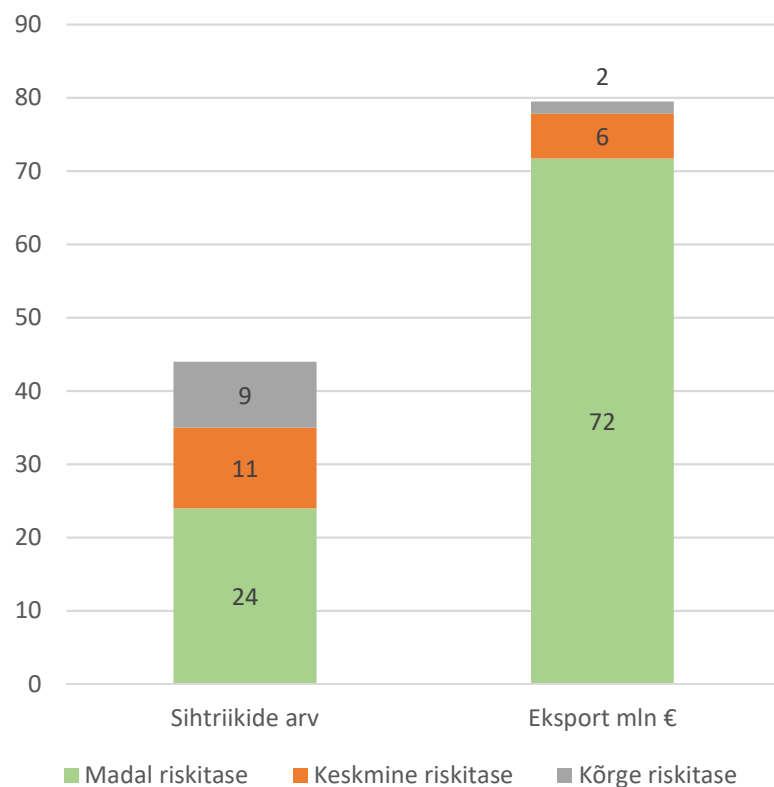
Uus turg – riik, kuhu liha ja lihatooteid eksporditi esmakordselt aastal 2016 ja samasse riiki ka aastal 2017.

■ Partnerriigid ■ Juhuslikud ekspordipartnerid
■ Ühekordsed ekspordipartnerid ■ Uued turud

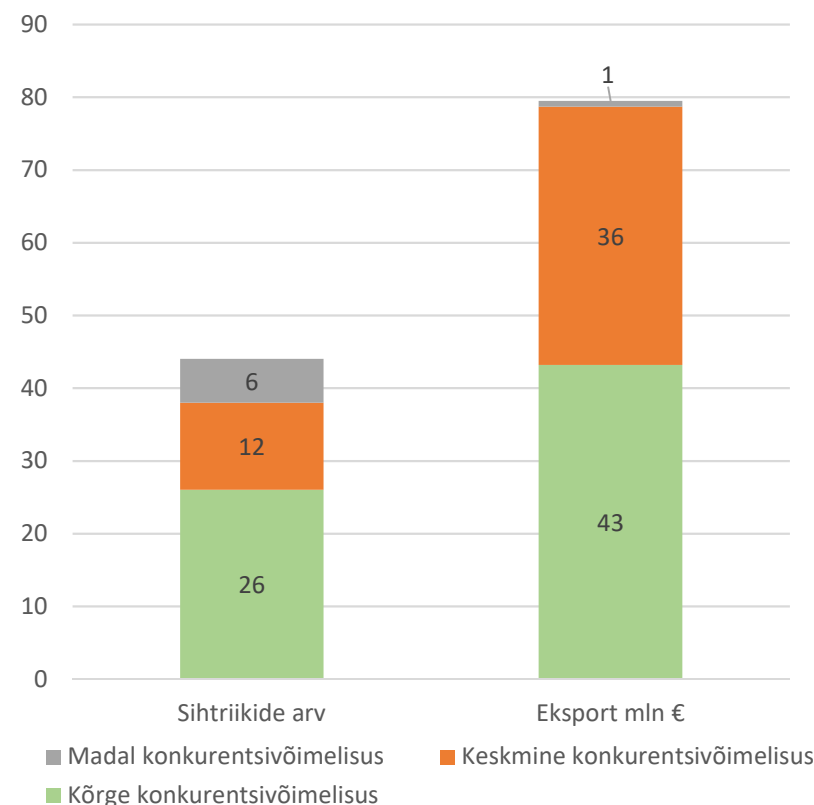
Lihasektori ekspordipartnerid riskitaseme ja konkurentsivõimelisuse lõikes 2016

Riskitaseme lõikes

Allikas: Transparency International, CPI 2016 (korruptsioonitajumise indeks, 167 riigi koht pingereas). Madal riskitase – 1-50 (kõige madalama tajutava korruptsioonitasemega riigid), keskmine riskitase – 51-100 (keskmise tajutava korruptsioonitasemega riigid), kõrge riskitase – 101-167 (enim korrumppeerunud riigid).

Konkurentsivõimelisuse lõikes

Allikas: The Global Competitiveness Report 2017-2018 (137 riigi koht pingereas). Kõrge konkurentsivõimelisus 1-50 (riigi koht pingereas), keskmine konkurentsivõimelisus 51-100, madal konkurentsivõimelisus 101-137.

3. Kalasektori ekspordivõimekus

Kala ja kalatoodete ekspordikäive tootegruppide lõikes 2013-2016

miljon eurot

Tootegrupp	KN kood	2013	2014	2015	2016
Eluskala	KN 0301	0,5	0,4	0,3	0,3
Jahutatud kala	KN 0302	1,9	2,8	4,5	3,8
Külmutatud kala	KN 0303	51,3	57,2	36,1	15,7
Kalafileed ja muu kalaliha	KN 0304	18,5	25,2	24,1	27,7
Kuivatatud, soolatud, suitsukala	KN 0305	21,4	21,5	31,8	17,8
Vähilised	KN 0306	21,2	11,6	15,2	14,0
Limused ehk molluskid	KN 0307	0,0	0,0	0,0	0,0
Muud veeselgrootud	KN 0308	0,0	0,0	0,0	0,0
Kala kokku	KN 03	114,8	118,7	112,0	79,3
Tooted ja konservid kalast	KN 1604	20,5	23,3	23,7	19,6
Tooted vähilistest jt	KN 1605	4,5	5,1	4,8	7,5
Kalatooted kokku	KN 16	25,0	28,4	28,6	27,0
Kala ja kalatooted kokku	KN 03 ja KN 16	139,8	147,0	140,5	106,3

Eesti päritolu kala ja kalatoodete ekspordikogus tootegruppide lõikes 2013-2016

tuhat tonni

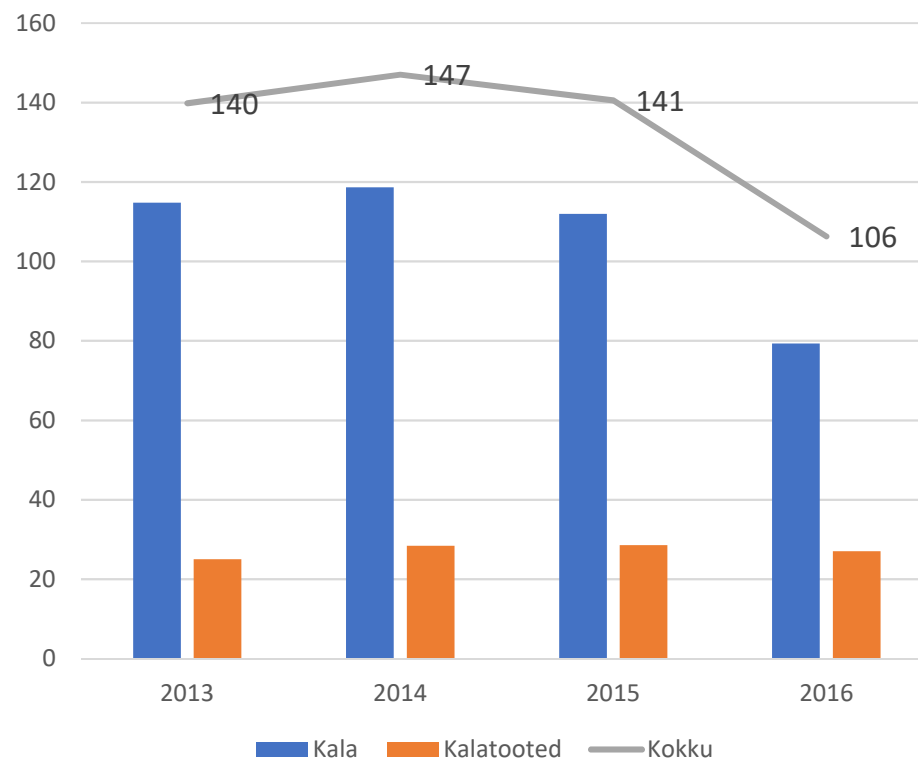
Tootegrupp	KN kood	2013	2014	2015	2016
Eluskala	KN 0301	0,1	0,1	0,0	0,0
Jahutatud kala	KN 0302	1,9	1,6	3,4	7,1
Külmutatud kala	KN 0303	64,4	53,5	45,7	40,5
Kalafileed ja muu kalaliha	KN 0304	2,4	3,6	2,7	3,0
Kuivatatud, soolatud, suitsukala	KN 0305	2,7	2,7	3,7	2,0
Vähilised	KN 0306	5,8	3,6	3,3	3,6
Limused ehk molluskid	KN 0307	0,0	0,0	0,0	0,0
Muud veeselgrootud	KN 0308	0,0	0,0	0,0	0,0
Kala kokku	KN 03	77,3	65	58,8	56,2
Tooted ja konservid kalast	KN 1604	17,8	19,6	19,6	15,0
Tooted vähilistest jt	KN 1605	0,6	0,9	0,7	0,6
Kalatooted kokku	KN 16	18,4	20,5	20,3	15,6
Kala ja kalatooted kokku	KN 03 ja KN 16	95,7	85,5	79,1	71,8

Kala ja kalatoodete eksport rahalises väärtuses 2013-2016 (miljon eurot)

Kala ja kalatoodete ekspordikäive on jätkuvalt langustrendis alates 2014. aasta II poolest, seda eelkõige kala osas.

Aastate 2016 ja 2017 6 kuu võrdlus näitab languse pidurdumist.

Tootegrupp	6 kuud 2016	6 kuud 2017	Muutus (%)
Kala	40,7	39,4	-3,0
Kalatooted	13,9	13,8	-0,1
Kokku	54,6	53,2	-3,0

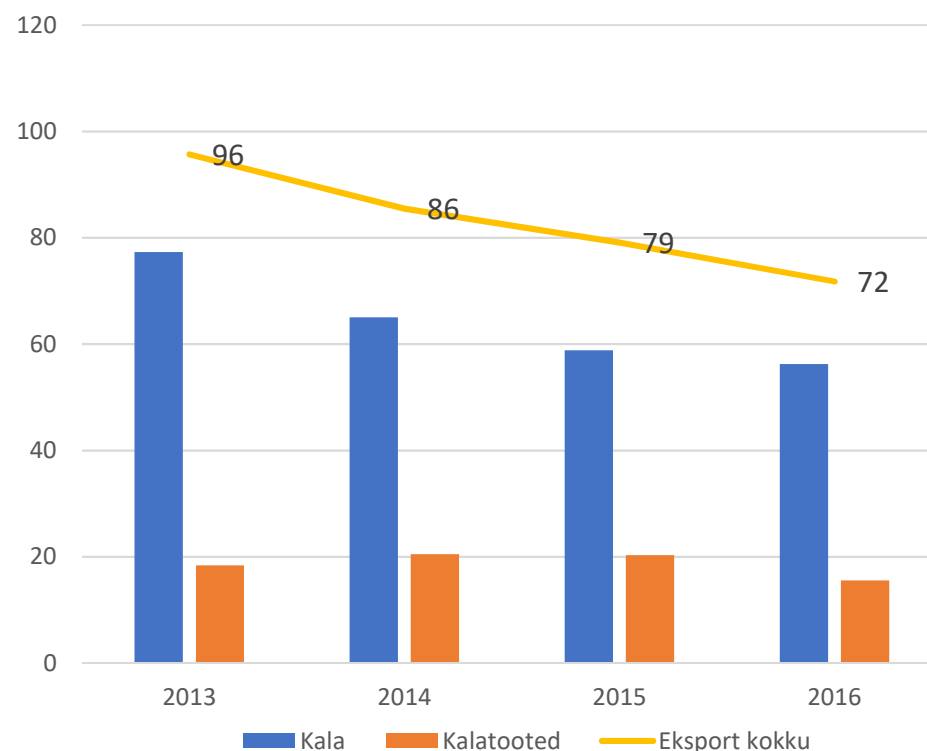

Kala ja kalatoodete koguseline eksport 2013-2016 (tuhat tonni)

Kala ja kalatoodete ekspordikogused on jätkuvalt langustrendis (alates 2014. aastast).

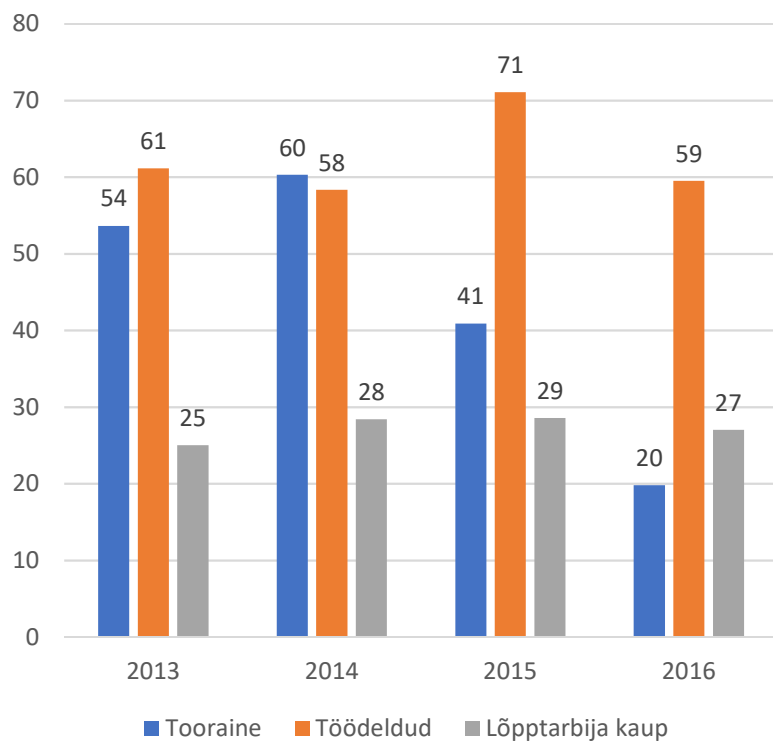
Aastate 2016 ja 2017 6 kuu võrdlus näitab paranemismärke kala grupi arvel (+13%), sh eriti külmutatud kala osas.

Tootegrupp	6 kuud 2016	6 kuud 2017	Muutus (%)
Kala	33,0	37,5	13
Kalatooted	8,2	7,4	-11
Kokku	41,2	44,8	9

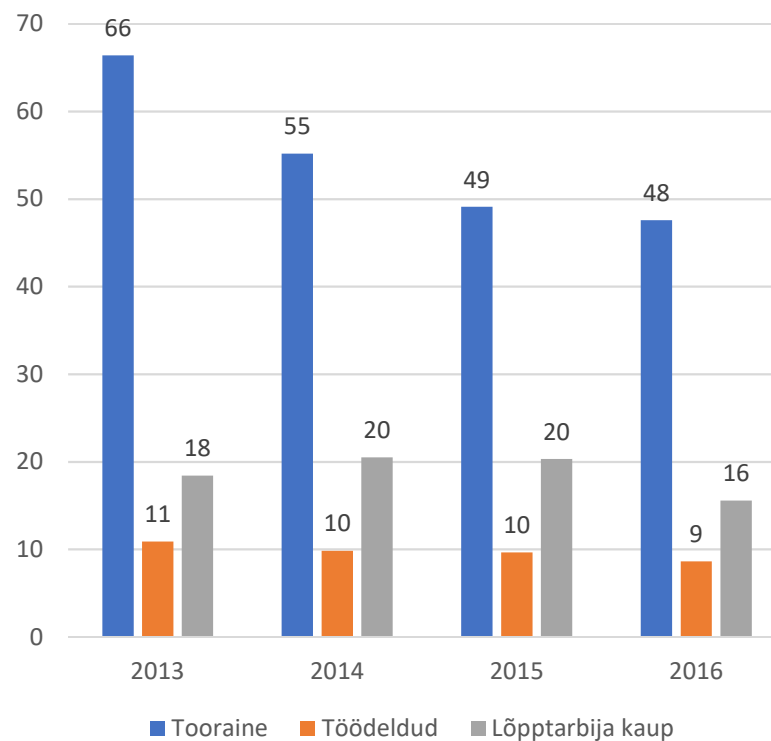
Kala ja kalatoodete eksport lisandväärtuse lõikes 2013-2016

miljon eurot

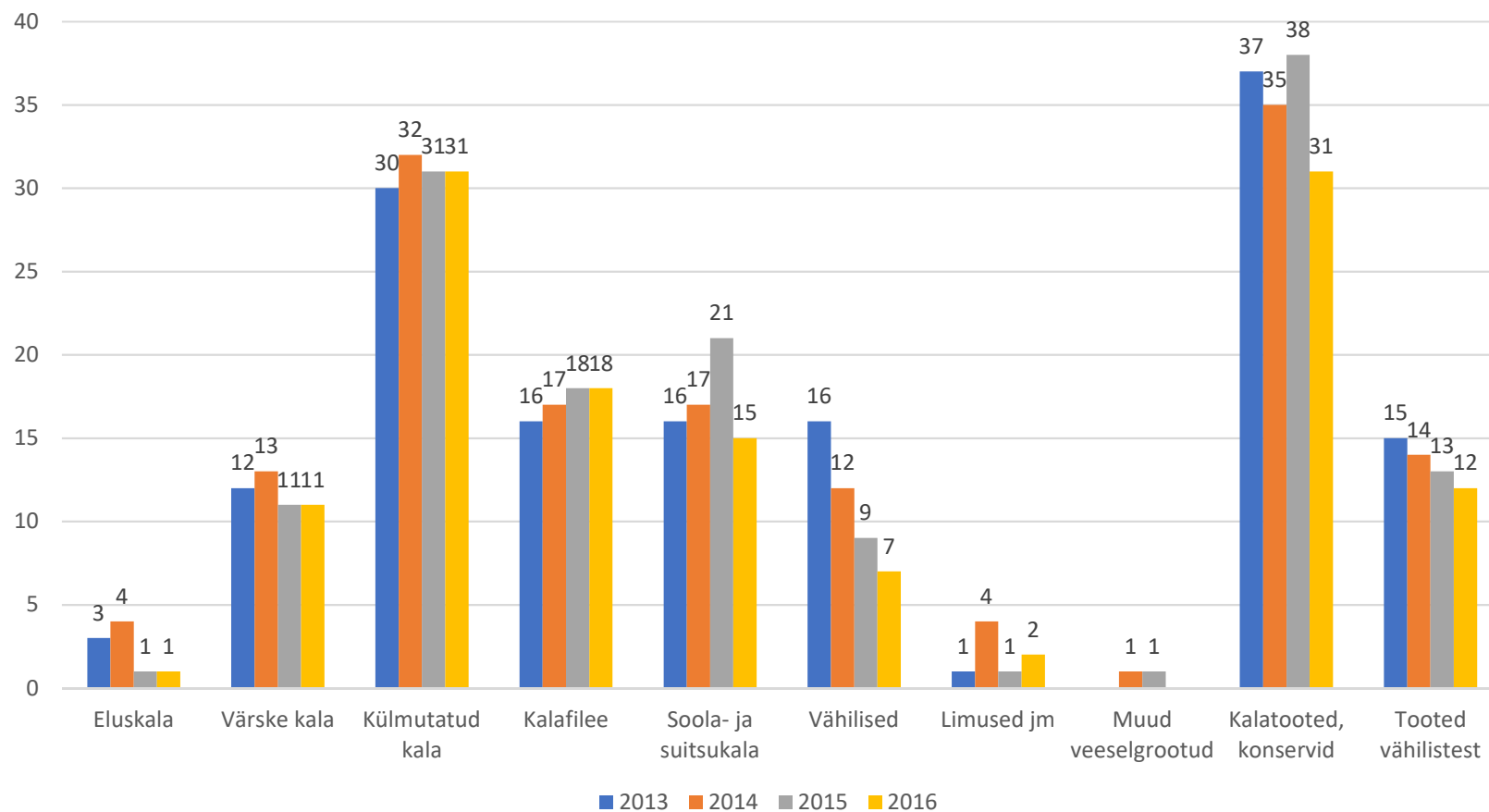
Tooraine: KN 0301-0303
 Töödeldud: KN 0304-0308
 Lõpptarbija kaup: KN 1604-05

tuhat tonni

- Kalasektori ekspordikogustes moodustavad suurima osa väikese lisandväärtusega tooted. Käibes annab suurima osa töödeldud kala.
- Kalatooraine ekspordikäive on viimasel 3 aastal vähenenud (vähenedes 2016. aastal poole võrra). Samas vähenesid toorainete väljaveo kogused kõigest 3%, seega toimus eksport oluliselt madalama hinnaga.
- I poolaasta võrdlus (2017/2016) näitab aga mõõdukat kasvu (rahaliselt 15% ja koguseliselt 17%).
- Töödeldud kala eksport oli 2016. aastal eelneva aastaga võrreldes jätkuvalt langustrendis nii väärtuselt (-16%) kui ka koguseliselt (-13%), 2017. aasta I poolaastal langus jätkus (vastavalt -11% ja -9%). Rahalises arvestuses oli langus 2016. a tingitud eelkõige soola- ja suitsukala ekspordi vähenemisest (-44%).
- Lõpptarbija kauba puhul langes ekspordiväärtus 5%, aga kogus 23% . See oli tingitud kalatoodete väljaveo vähenemisest 24% ja vähilistest valmistatud toodete väljaveo vähenemisest 12%. Samas vähilistest valmistatud toodete ekspordikäive kasvas 54% seoses krevettide hinnatõusuga maailmaturul.

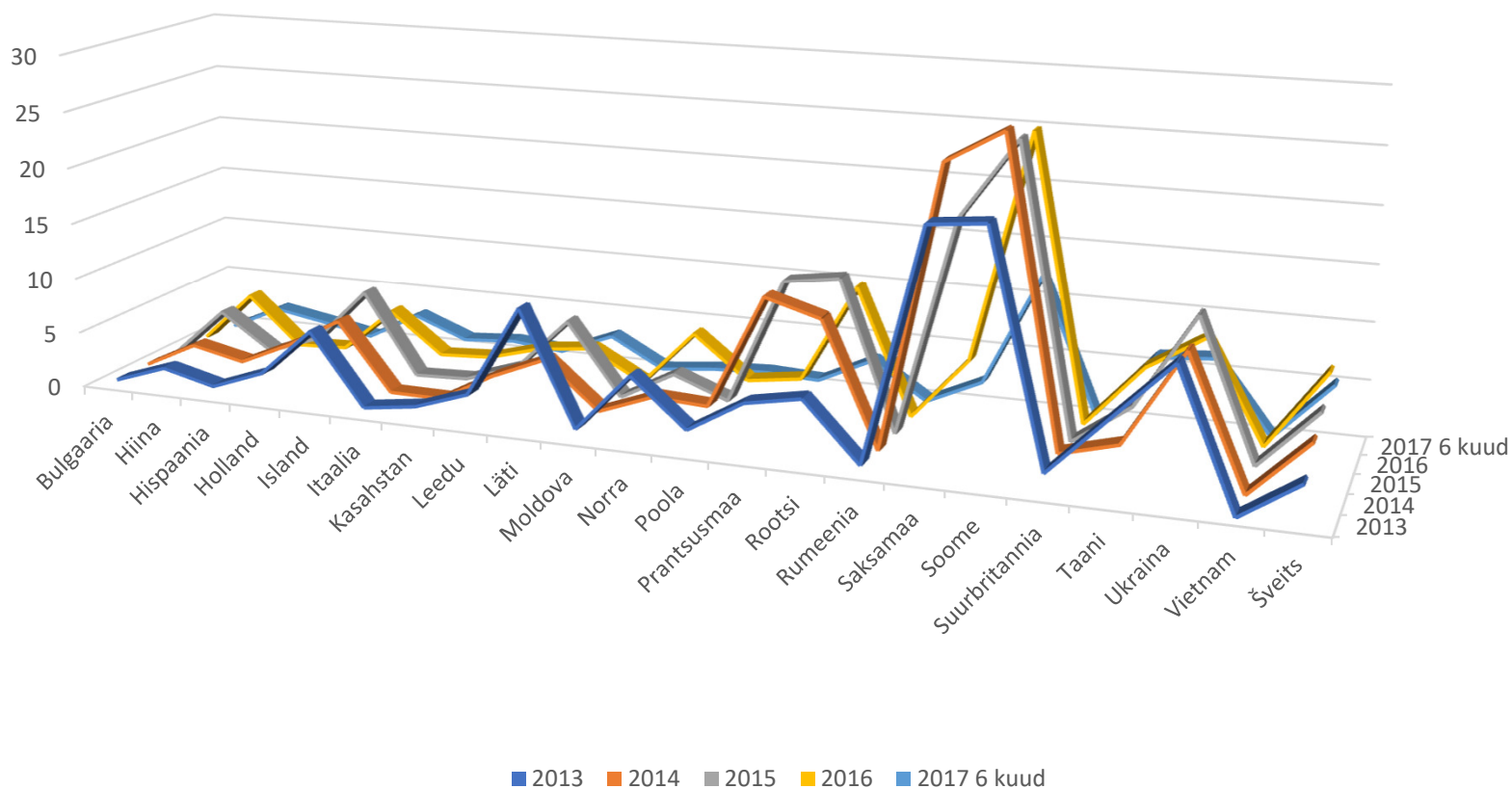
Kala ja kalatoodete ekspordi sihtriikide arv 2013-2016 (riikide arv, kuhu eksporditi üle 2 000 euro aastas)

- Eesti päritolu kala ekspordis moodustavad suurima osa külmutatud kala ja kalatooded, seetõttu on nende tootegruppide osas ka enim ekspordi sihtriike.
- Külmutatud kala (KN 0303) ekspordipartnerite arv jäi 2016. aastal stabiilseks (võrreldes 2015. aastaga).
- Kalatoodete ja -konservide (KN 1604) ekspordipartnerite arv vähenes 2016. aastal 7 võrra, kuid need olid eelkõige uued turud (Bosnia, Omaan, Suurbritannia ja teised, kuhu olid saadetud proovipartiid), mis ei jäänud püsima.
- Kuivatatud kala, soola- ja suitsukala (KN 0305) ekspordipartnerite arv vähenes 2016. aastal 6 võrra, kuna uued turud (Bulgaaria, Valgevene, Gruusia, Iisrael ja teised) ei jäänud püsima.

Kala ja kalatoodete ekspordi püsivus riikide lõikes 2013-2017

miljon eurot

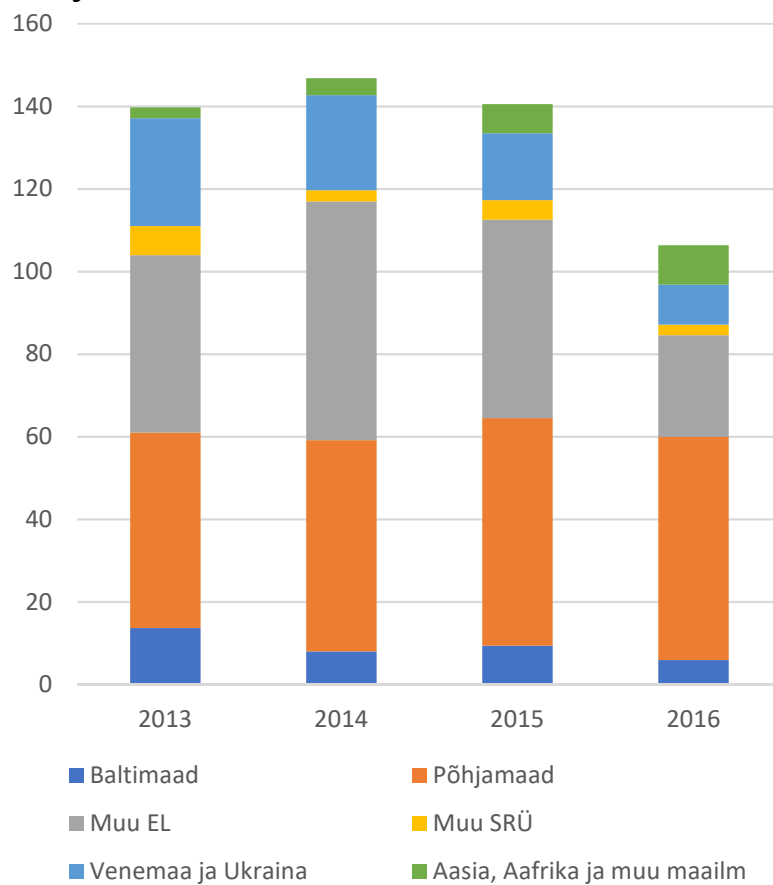

Kalasektori kõige püsivamad ekspordipartnerid 2013-2017

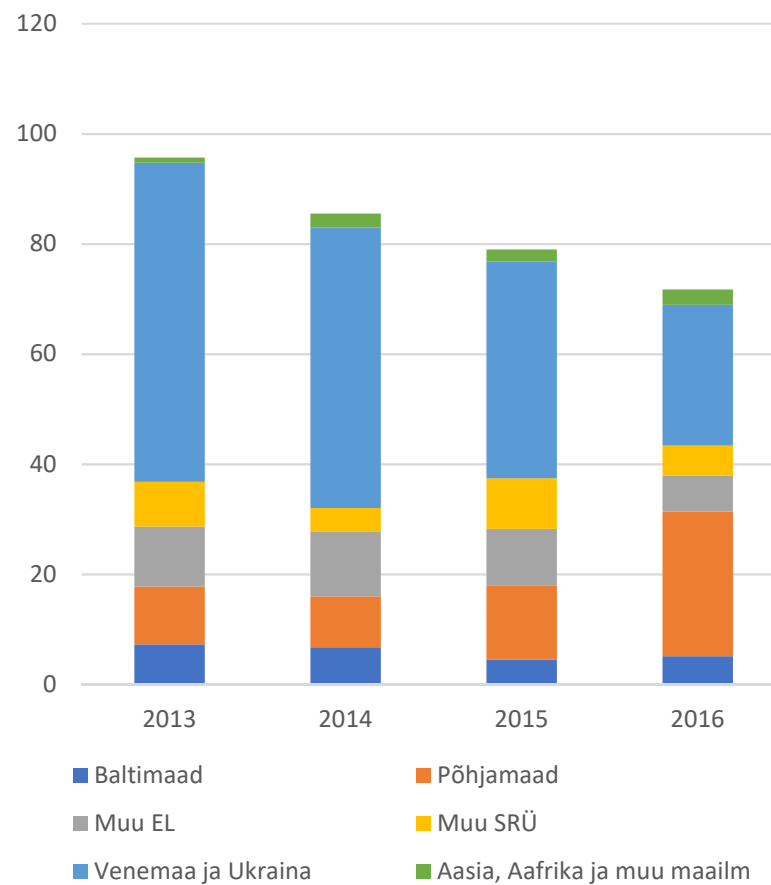
		miljon eurot					
		Riigid	2013	2014	2015	2016	2017 6 kuud
Alates 2013. aastast on kala ja kalatooteid eksporditud püsivalt 22 riiki.		Soome	21,5	27,8	26,2	25,9	12,3
Riigid, kuhu eksport on tunduvalt kasvanud aastatel 2013-2016: Hiina 140%, Šveits 130%, Itaalia ja Rootsi 100%.		Taani	6,8	3,1	4,8	6,6	6,1
		Ukraina	11,8	11,4	12,9	9,7	6,5
		Rootsi	5,7	11,0	13,2	11,2	3,2
		Šveits	3,4	5,1	6,0	7,8	5,3
Riigid, kuhu eksport on tunduvalt langenud: Holland -70%, Saksamaa -70%, Läti -70%, Prantsusmaa -50%.		Läti	10,8	5,0	7,0	3,2	3,0
		Leedu	2,8	3,0	2,4	2,7	1,1
		Island	6,9	6,4	7,8	4,7	3,0
Kõige püsivamad ekspordipartnerid on Soome, Taani, Ukraina, Leedu, Rootsi, Šveits, Läti, Island, Hiina.		Hiina	2,0	2,7	4,5	4,8	2,2
		Saksamaa	21,0	24,9	19,2	5,7	2,3

Kala ja kalatoodete eksport regiooniti 2013-2016

miljon eurot

tuhat tonni

Muu SRÜ: Valgevene, Gruusia, Aserbaidžaan jt

- Kõige olulisemad ekspordi sihtturud on olnud Põhjamaad, kuhu kala- ja kalatooteid müüdi 2016. aastal 54 mln euro väärtuses, peapartner on Soome – 26,6 mln eurot.
- Põhjamaade suunal kasvas eksport 2016. aastal koguseliselt 95% (võrreldes 2015. a) ja võttis esmakordselt Ukrainalt liidripositsiooni.
- Märkimisväärselt kasvas 2016. aastal külmutatud räime ja kilu (KN 0303) eksport Taani – koguseliselt 234%, kuigi väärtuselt piirdus kasv 44%-ga.
- Soome suunal kasvas eksport peamiselt värske kala (KN 0302) arvel, rahalises väärtuses oli kasv 406% ja koguseliselt 466%.
- Baltimaade suunal on ekspordikäive jätkuvalt langustrendis: 2016. aastal oli langus 57% 2013. aastaga võrreldes ja 38% 2015. aastaga võrreldes.

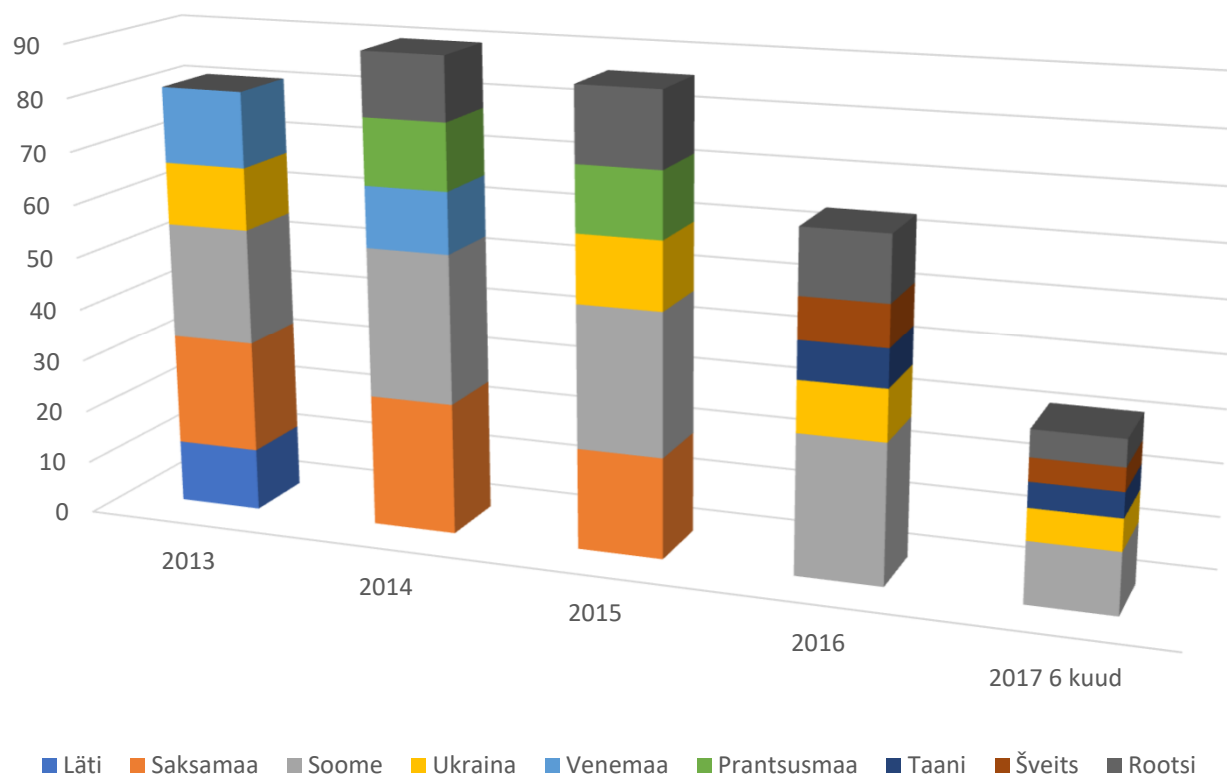
- Eksport teistesse EL riikidesse on märkimisväärselt langenud nii rahas (-43%) kui ka koguseliselt (-40%), peamiselt ekspordi vähenemise tõttu Saksamaale* (-70%, võrreldes 2015. a).
- Venemaa** ja Ukraina regiooni suunal langes ekspordikäive 2016. aastal 40%, sh Ukraina suunal 25%.
- Aasia turul jätkusid 2016. aastal positiivsed arengud: ekspordikäive kasvas aastaga 36%, enamalt jaolt peapartnerite Hiina ja Jaapani arvel, käibe kasv vastavalt 6% ja 546% (KN 0304 – kalafilee).
- SRÜ regiooni suunal ekspordikäive langes 2016. aastal 46%, seoses Valgevene suunal ekspordi järsu vähenemisega (-92%).
- Aafrika suunal kasvas ekspordikäive 20%, kuid see turg on endiselt Eesti eksportijatele avastamata (Aafrika ekspordi osakaal – 0,25%).

* Aastal 2016 asendus Saksamaa liidripositsioonil Šveitsiga (Šveitsi suunal ekspordi kasv 32%, võrreldes aastaga 2015) .

** Venemaa-poolse impordikeelu mõjul on eksport Venemaale 2014. aasta sügisest vähenenud ning alates 2016. aastast täielikult lõppenud.

Kala ja kalatoodete ekspordi TOP 5 sihtriikide lõikes 2013-2017

miljon eurot

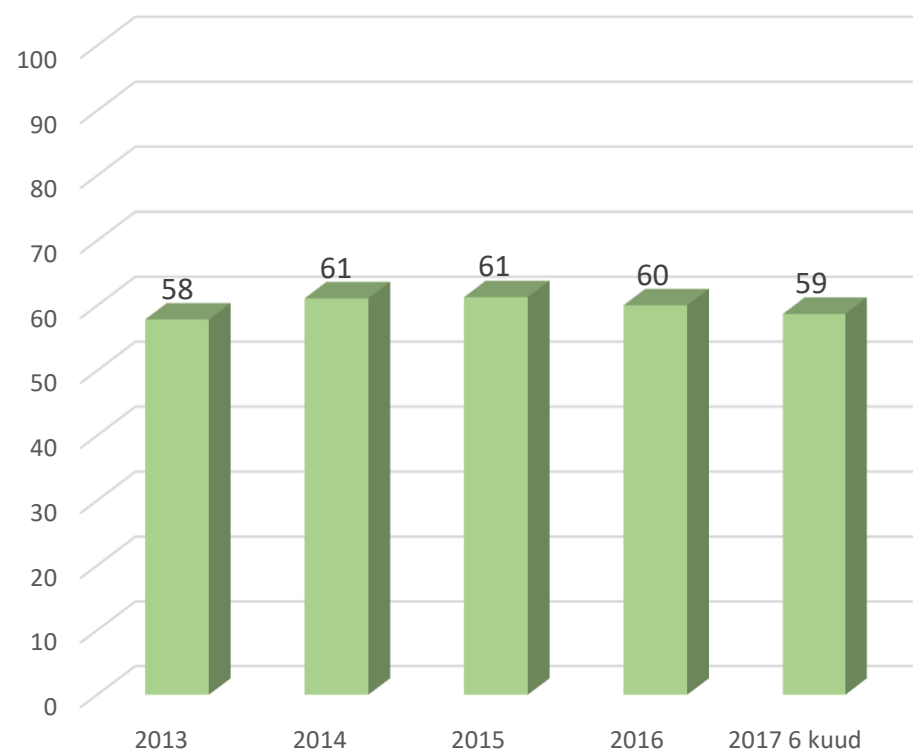

Kalasektori ekspordi TOP 5 sihtriigi osakaal ekspordikäibes (%)

TOP 5 sihtriigi osakaal ekspordikäibes on viimastel aastatel püsinud suhteliselt stabiilne.

Soome ja Ukraina on jätkuvalt TOP 5 liidrid, kusjuures Soome ekspordikäibe osakaal küündis 2016. aastal 25%-ni kogu kalasektori ekspordist.

Saksamaa ja Prantsusmaa kaotasid 2016. aastal TOP 5-s oma positsioonid seoses ekspordinõudluse tugeva vähenemisega külmutatud kala osas ja asemele tulid Taani ja Šveits.

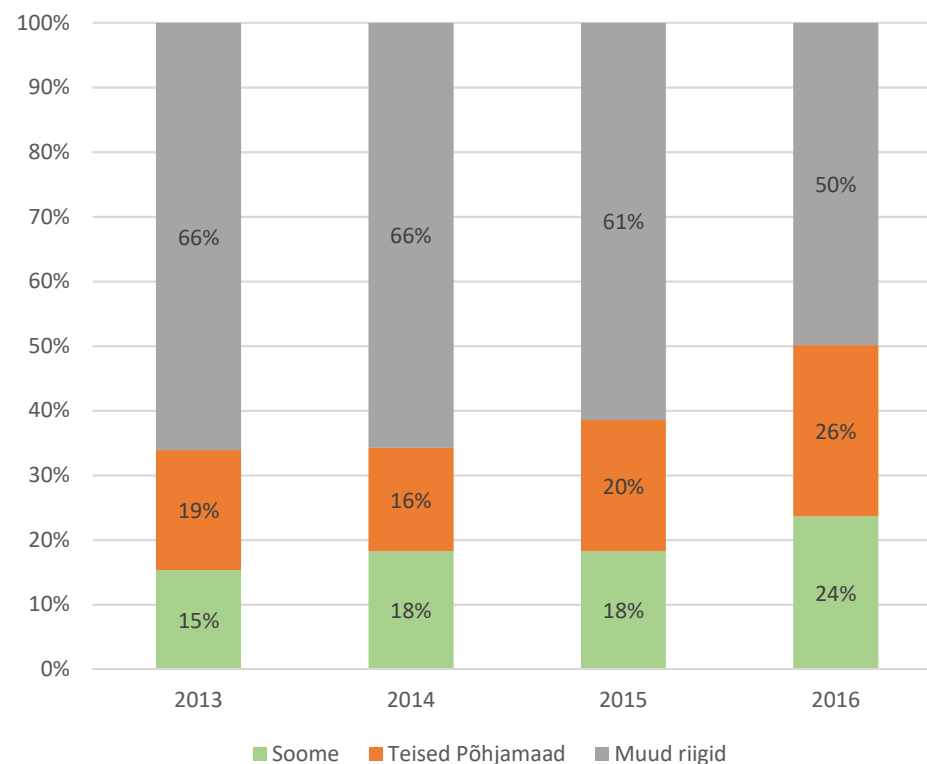

Põhjamaade kontsentratsiooni suurenemine kalasektori ekspordis (2013-2016, % ekspordikäibest)

Põhjamaade osakaal kalasektori ekspordis näitas perioodil 2013-2016 kindlat tõusutrendi.

Kõige olulisem sihtturg Soome jäi sel perioodil väärtuselt stabiilseks, aga Soome osakaal siiski kasvas 15%-lt 24%-le, kuna tervikuna välisurgude nõudlus Eesti kalatoodete järele langes.

Põhjamaad: Soome, Norra, Rootsi, Taani, Island, Fääri saared.

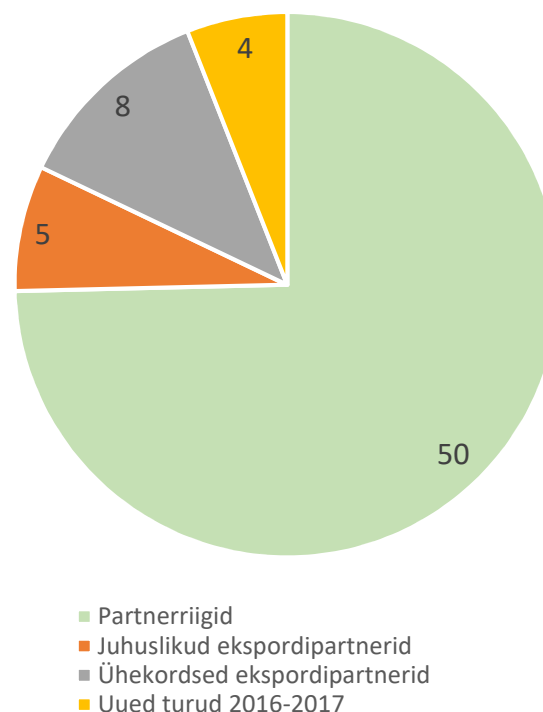
Eesti kalasektori ekspordipartnerite püsivus 2013-2017 (riikide arv)

Partnerriik – riik, kuhu kala ja kalatooteid eksporditi vähemalt kolmel aastal alates 2013. aastast.

Juhuslik ekspordipartner – riik, kuhu kala ja kalatooteid eksporditi kahel erineval aastal.

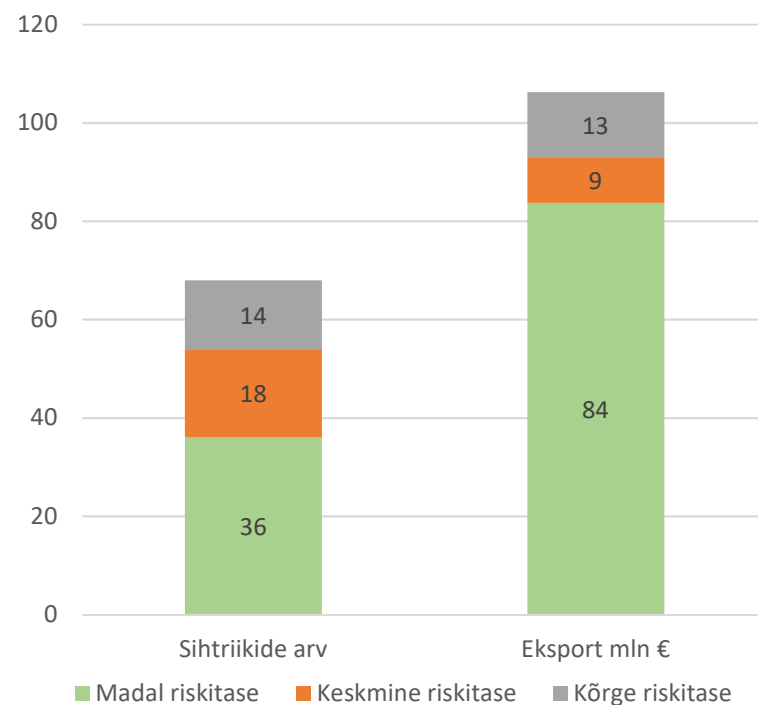
Ühekordne ekspordipartner – riik, kuhu kala ja kalatooteid eksporditi ainult ühel aastal.

Uus turg – riik, kuhu kala ja kalatooteid eksporditi esmakordselt aastal 2016 ja samasse riiki ka aastal 2017.

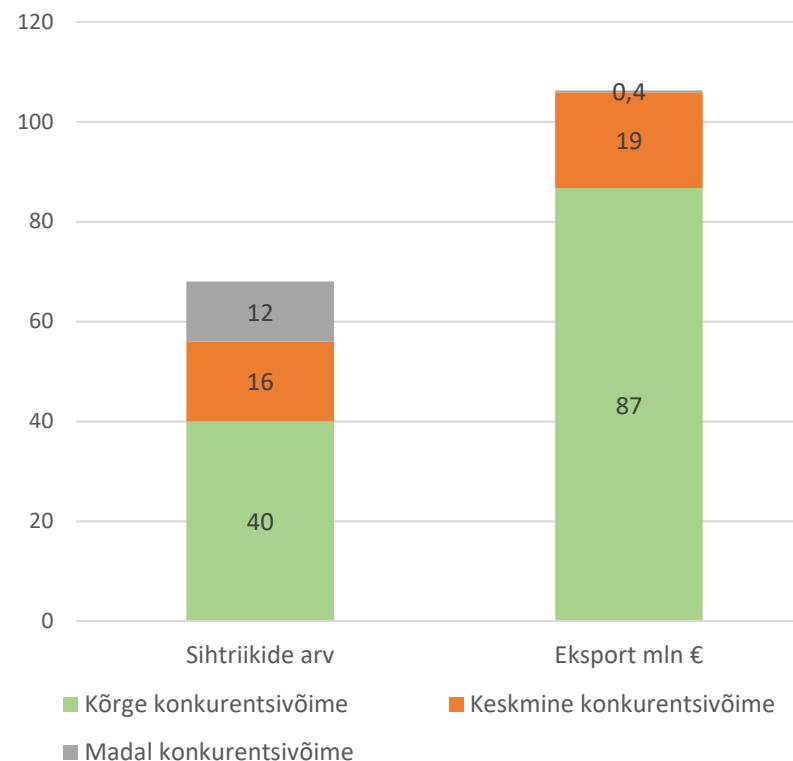
Kalasektori ekspordipartnerid riskitaseme ja konkurentsivõimelisuse lõikes 2016

Riskitaseme lõikes

Allikas: Transparency International, CPI 2016 (korruptsioonitajumise indeks, 167 riigi koht pingereas). Madal riskitaseme – 1-50 (kõige madalama tajutava korruptsioonitasemega riigid), keskmine riskitaseme – 51-100 (keskmise tajutava korruptsioonitasemega riigid), kõrge riskitaseme – 101-167 (enim korrumpeerunud riigid).

Konkurentsivõimelisuse lõikes

Allikas: The Global Competitiveness Report 2017-2018 (137 riigi koht pingereas). Kõrge konkurentsivõimelisus 1-50, keskmine konkurentsivõimelisus 51-100, madal konkurentsivõimelisus 101-137.

6. Järeldused

- Eesti toidusektori ekspordimaht ja käive olid 2016. aastal väiksemad kui 2013. aastal.
- Vene turu äralangemisest tingitud kriisist polnud sektor 2016. aastaks täielikult veel taastunud.
- Eesti toidusektori ekspordis on suure osakaaluga toorme eksport, mis muudab tootjate poolt saadavad kokkuostuhinnad volatiilsemaks ja tootjad kergemini haavatavaks.
- Uute turgude otsimine on sageli heitlik ja kulgenud vaevaliselt, raskusi on pikemaajaliste ärisuhete ülesehitamisel.
- Teised Balti riigid on nii piima- kui lihasektori olulisimaks turuks.
- On positiivne, et hea maksvõimega Põhjamaade turgusid on suudetud ka kriisis hoida ja ärisuhteid edasi arendada.